

Yıl: 9 Sayı: 35 Fiyat: 7.500.000.-TL EKİM - KASIM - ARALIK '03

MOTİF

Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Dergisi ISSN 1303 - 4146

35

yıl

İsmail Ekmekçioglu

Baba mesleğinin akademik kariyerle buluştuğu MATE'de;
Kostümler 1. kalite malzeme ve işçilikte olup
2 yıl garantilidir.

Ayrıca uygun fiyat ve zamanında teslimat
temel ilkemizdir.

20.yıl

HALK OYUNLARI
KOSTÜMLERİ
İMALAT&KİRALAMA

Merkez : Tarlabası Cad. No. 70/1
Taksim - 80080 - İSTANBUL
Tel : (0212) 238 00 63 - 235 24 83
Faks : (0212) 254 42 29
Gsm : (0532) 321 64 97 (İSMAİL)

Kostüm & Turizm & Organizasyon
San. Tic. Ltd. Şti.
www.matekostum.com
iekmekcioglu@superonline.com

Atölye : Feriye Cad. Farabi Sk.
No. 7-9 Taksim - İSTANBUL
Tel : (0212) 361 27 95
Gsm : (0532) 267 23 86 (ERGÜN)

YIL:9 SAYI:35
ISSN 1303 - 4146

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği
Gençlik ve Spor Kulübü Adına İmtiyaz Sahibi

M. Zeki Baykal

Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü

Ekber Yeşilyurt

Danışma Kurulu
(Diziler alfabetik sıraya göre.)

Prof. Fikret Değerli
Ahmet Turan Demirbağ
Prof. Dr. M. Zeki Kuşoğlu
M. Emin Mancı
Prof. Dr. Can Etili Ökten
Sabahattin Türkoğlu
Ekber Yeşilyurt

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Ali Rıza Balaman
Prof. Dr. Ali Haydar Bayat
Prof. Dr. Hamiye Çolakoğlu
Prof. Fikret Değerli
Prof. Dr. İ. Hüseyin Filiz
Prof. Dr. Suat Gezgin
Prof. Dr. Nevzat Gözaydın
Prof. Dr. M. Zeki Kuşoğlu
Prof. Dr. Taciser Onuk
Prof. Dr. Can Etili Ökten
Prof. Dr. İsmail Öztürk
Prof. Dr. Saim Sakaoğlu
Prof. Dr. Fikret Türkmen
Prof. Dr. Erman Artun
Doç. Dr. Metin Ekici
Doç. Dr. Şenel Önalı
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Terzioğlu

Editör

M. Zeki Baykal

Halkla İlişkiler ve Reklam Müdürü

Sacide Güngör

Bu Sayıda Yazılılarıyla Katkıda Bulunanlar

Yrd. Doç. Dr. H.Feriha AKPINARLI
Prof. Dr. Hatice Örcün BARIŞTA
Öğr. Gör. İmren F. BARUTÇU
Doç. Dr. Mustafa DENKTAŞ
Öğr. Gör. İlknur DEMİRBAĞ
Abdurrahman EKİNCİ
Serpil MURTEZAOĞLU
Arş. Gör. Nihal ÖTKEN
Zahide ŞAHİN
Ekber YEŞİLYURT

Hukuk Müşaviri

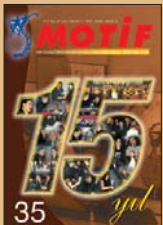
Av. Dr. Ali Ürey

Yönetim Yeri

Motif Halk Oyunları Eğitim
Derneği Gençlik ve Spor Kulübü
Fevzipaşa Cad. No:361 Edirnekapı / İstanbul
Tel.: 0212 531 61 68 - 524 23 69 - 531 87 90
Fax: 0212 635 52 43
e-mail: motif@motifhalkoyunlari.com
www.motifhalkoyunlari.com

Grafik Tasarım, Yayına Hazırlık, Baskı

Pınarbaş Matbaacılık
ve Rek. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Topçular İş Merkezi No: 88/192 Topçular İST.
Tel.: 0212 544 58 77
e-mail: info@pinarbas.com.tr

Dergimizde yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarlarına, yayınlanan ilanların tüm sorumluluğu ilan sahiplerine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.
MOTİF Dergisi sürekli bir yayındır. Üç ayda bir ücretli olarak yayınlanır. Gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmayacağı yayın kurulunun karardır. Gönderilen yazılar geri iade edilemez.
Fiyat 7.500.000.-TL

İçindekiler

Ekim / Kasım / Aralık '03

2

Motif'te 15 Yıl...

4

Dans Hareket Terapi ve
Profesyonel Bir Dal Olarak Gelişim Süreci

6

Müzik Kültürümüzde Teke Yöresi
Dirmil Kozagaç Curası

10

İnebolu Evlerinde Gözlenen Marla Taşıyla
Kaplanmış Çatılardan Bazı Örnekler

14

Bitlis İli Harik Yapım Teknikleri
ve Bugünkü Durumu

16

Türk Halk Giyiminde Kadın Cepkenleri

18

Zeybek Türü Oyunların Yapısal Özellikleri

22

Divriği-Eğrisu Köyü Çeşmesinin
Ejder Başlı Lüləsi

25

Halkbilimci - Ressam Ekber Yeşilyurt ile
At ve At Başı Süslemeleri Üzerine...

28

Anamas Dağı Etimolojisi

30

9. Motif Halk Bilim Ödülleri ve
Motif 15. Kuruluş Yıldönümü Etkinliği

38

"Halk Kültürlerinin Uluslararası İlişkilere Katkısı"
Sempozyumu

MOTİF'te 15 yıl...

M. Zeki BAYKAL

"Ey adı tarih, soyadı medeniyet olan millet!
Anam, babam, bacım, kardaşım, gülüm, çiçeğim, balım
Ninnileri efsane, efsaneleri ninni olan millet!
Doğumunla büyümen bir oldu
Sığmadın Ergenekon'a
Ve gün geldi...
Sığmadın Anayurda
Şimşek oldun, bora oldun, sel oldun
Dört nalla, dört kıtaya hükümrân oldun
Tarih seni, sen tarihi yazdın
En çok ananı severdin, ana gibi yar olmaz derdin
Ve yeni yurduna: "Anadolu" adını verdin
Güller, karanfiller, sümbüller, laleler sende yetişti
Haliya, kilime, heybeye, çiniye, taşa hep Motif oldu
Ve...

Ete, kemiğe büründün
Efe oldun, gaggoş oldun, dadaş oldun
Dünyaya kardaş oldun, verdin el ele halay oldun
İnandık ve and içtik
Yaradılanı sevmiştik, yaradandan ötürü
Öyle ise; Ecdadının ettikleri sunulmalıydı tüm evrene
Ve bizim olan tüm güzellikleri dünyayla bölüşmeliydik
Ve de öyle yaptık
Verdikçe çoğaldık, çoğaldıkça verdik"

Değerli Motif okurları; Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün kuruluşunun 15. yılında sizlere sesleniyor olmanın heyecanı, coşkusu, gururu ve mutluluğunu yaşıyorum.

15 yıldır Türk Halk Kültürü'ne hizmet edebilmenin onuruyla verdikçe çoğalan, çoğaldıkça veren Motif, bugün kamuoyunun büyük takdirini toplamış bir kurum haline gelmiştir. 15 yıl önce bir avuç kültür neferinin kurduğu Motif, bugün, musluktan akan damlaların çoğalıp kabına sığmayacak hale gelmesi gibi çoğaldıkça çoğalmış ve sayısı yadsınamayacak geniş bir camia oluşturmuş kendisine.

Kurucuların yüreklerinde yanan "folklor ateşi" her geçen gün biraz daha azalıp yok olacağına, aksine gün geçtikçe harlanarak ateşlenmiştir. Ne mutlu ki; Motif Ailesinin yüreğinde, bağrında yanan bu "folklor ateşi" sönmeden ve her gün biraz daha harlanarak 15 yıl boyunca yanabilmiştir.

Eğer bu meşale kültürümüz adına yanıyorsa, etrafına saçtığı ışık ile gençlerimizi birazcık olsun aydınlatıyor ve

doğruyu, güzeli yaşamalarını sağlayarak kültürel değerlerimizi tanıtabiliyorsa, bu meşale asla sönmeden harlanarak yanacaktır.

Bizler inandık ve başardık. 1988 yılında yola çıkarken amaç, hedef ve ilkelerimizi folklor hizmet üzerine kurduk ve hiçbir zaman bu değerlerden ödün vermedik. Bugün, motif bünyesinde yaptığımız çalışmalarda karşımıza çıkan grafiğe baktığımızda çok isabetli bir karar aldığımız görülmektedir. Geçen 15 yıllık süreç içerisinde yapılan çalışmalar gençlikle el ele, omuz omuza yapılan çalışmaların ürünü, milli benliğini kazanabilmiş insanların verdiği mücadelede döktüğü alın teri oldu. Yapılan ve yapılacak olan her çalışmada esas alınan tarihimizin, kültürümüzün, gelenek ve göreneklerimiz, geçmişimizle olan bağımızın muhafaza edilip güçlendirilmesi ve canlı tutulmasına imkan verecek şekilde sergilenmesi oldu.

"İnanmak, başarmanın yarısıdır" sözü bizleri başarıya götüren adımların ilki oldu. Geleceğe daha emin adımlarla yürüyebilmemizin göstergesi oldu. Yaptığımız her işte ve gerçekleştirdiğimiz her faaliyette amatör ruhumuzu kaybetmeden, profesyonelce çalıştık.

Bizleri profesyonelliğe götüren yolda sorunların üzerine cesaretle yürüdük, işimize akıl, gönül ve ruh ile sarıldık, işimizi zamanında yapmaya gayret ettik, mesai saatlerimizi aşıya da bu gününün işini yarına bırakmadık, global standartlarda işimiz için ter döktük, işimizi daha iyi yapabilmemizin yollarını aradık, hatalarımızı çekinmeden kabul ettik, eleştirilere açık olduk, karşımızdakileri dikkatle dinledik, iyi iletişim kurarak düşüncelerimizi açıkça ifade ettik, bilgi düzeyimizi her zaman güncelledik, gerektiğinde hayır demeyi bildik, hak yemeyip yedirtmemeye gayret ettik, söylediklerimizle yaptıklarımız her zaman bir oldu, amatör ruhumuzu hiçbir zaman kaybetmedik.

Başarıyı yakaladığımız o noktada durmak yerine o noktadan daha ileriye gidebilmek, her seferinde daha iyisini hedefleyerek daha güzel başarılar elde edebilmek için çalıştık.

Atalarımızdan miras aldığımız kültürel değerlerimizi elimizden geldiği, gücümüzün yettiğince koruyup yaşatmaya çalıştık. Boş verici ve umursamaz zihniyetlere inat, kültürümüzün devamı için elimizden geleni yapmaya gayret ettik.

Paha biçilemeyecek kadar değerli olan zamanı boşa geçirenlere inat, düşünen ve üreten beyinleri Motif çatısı altında bir araya getirerek, Türk folkloruna hizmet maratonunda bizde varız dedik.

Bu kararlılığımız bizleri bu günlere taşıdı. 15 yıl Türk halk kültürü değerlerinin yaşatılmasına yönelik yaptığımız çalışma ve faaliyetlerde bir çok ilke imza atabilmeyi başardık. Yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirdiğimiz faaliyetlerle bir çok kurum ve kuruluşa örnek olduk.

15 yıl, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü ismi altında halk kültürüne hizmet eden bizler, bu gün Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nın kurulması ile faaliyet ve çalışma alanımızı daha da genişleterek bu alanda hizmetlerimize hem kulüp olarak hem de Vakıf olarak devam edeceğiz.

Değerli Okurlar; bizler için her sabah güneşin doğuşu yeni bir umut ışığı oldu. Bu inançla kurulmuş olan Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nda bizler için yeni bir güneş ve yeni bir umut ışığıdır. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü ile Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı olarak bizler bu güneşle her yeni organizasyon ve çalışmada yeniden doğmaya devam edeceğiz. Bu umudu hiç bir zaman yitirmeden, Türk kültürüne hizmet maratonunda gerçekleştireceğimiz faaliyetlerde, sizlerden aldığımız güçle çalışmalarımızı daha üst düzeye, hep birlikte taşımaya devam edeceğiz.

Zeki Baykal

15 years with MOTİF...

"My nation whose name is history and surname is civilisation!

My mother, father, sister, brother, rose, flower, honey

My nation, its lullabies become legends and legends become lullabies!

You suddenly born and then grow up

You did not suit in Ergenekon

And one day...

You did not suit in your motherland too

You became flash, you became squall, you became torrent

You dominated the four continents at full speed

History wrote you and you wrote history

You loved your mother much, and said there is not lover like mother

And then you named your motherland "Anatolia"

Roses, carnations, hyacinths, tulips grow up with you

You became MOTİF on the carpets, china, porcelain, saddlebags, stone

And...

You got flesh and bones

You became swashbuckler, became gaggos and dadas

You became brother with the world, you joined forces and started folk dance

We believed and took an oath

Thus, what planted by our ancestors have to be presented to the universe

And we had to share all of our beauties with the world

And we did so

We multiplied as we gave, and as multiplies we gave"

The respected MOTİF readers; I am experiencing the excitement, exuberance, pride and happiness of speaking to you in the 15th years of the foundation of MOTİF Folk Dances Educational Foundation Youth and Sports Club.

MOTİF which multiplied as it gave and as multiplies it gave with the honour of rendering services to the Turkish Folk Culture for 15 (fifteen) years period of time now became an organisation which gathered the great appreciation of the public opinion. MOTİF which was firstly established by several culture privates 15 years ago, today, became a very large community and also could reach an extensive mass of people by number as well.

The "folklore fire" in the hearts of its fo-

unders did not reduce or disappear, but instead, it increased and became fiery and feverish every day. It is so happy that, this "folklore fire" could be maintained in the heart of the MOTİF Family and it could be alight for 15 years period of time without any kind of interruption.

If this torch is alight in the name of our culture, and if it could enlighten the surroundings and provide the correct and beautiful things to appear and could promote and introduce our essential cultural values, then this torch will never disappear and it will endure forever.

We did believe and succeed. When we started out in the year 1988, we have established our purposes, targets and principles on rendering service to the folklore and then we never make any concessions from this point at any time at all. Today, when we look at the graphic in the studies which we perform within the structure of MOTİF, it is obvious that we made a very appropriate decision at that time. The studies which were performed within the past 15 years period of time became the handmade products and great efforts of the sincere studies fulfilled by the young people having their own national identities. We have fully maintained our history, culture, traditions, customs and habits in every past and future studies and our dependence with the history, and we strengthened it and revived it as much as possible.

The word that "Believing is half of succeeding" was the first one of the steps leading us to the achievements. It became the indicator for us to walk on the future with stronger steps. In every work we did and in every activity we realised, we did not loss our amateur spirit and we worked professionally as well.

We courageously walked against the problems on the road that leads us to the professional working, we captured our work with mind, heart and spirit, we made our best efforts in order to complete our works at the right times and we always completed the work of the day even if it exceeds our normal working hours sometimes. We made efforts for our work in the global standards, we looked for doing our work better, we accepted our mistakes without hesitation, and we were very open to the critiques, we listened to the other carefully, we established a good communication with them and expressed

our own opinions also openly, we updated our level of knowledge permanently, we knew to say no whenever it required, we were not unjust or unfair and did not allow the others to do so, what we said and did were always exactly the same and we never lost our amateur spirit.

Instead of stopping at the point in which we catch up the success, we worked in order to enhance the target and do better things and to obtain better successes every time.

We tried to maintain and protected our cultural values which are inherited from our ancestors as much as we could and manage. Contrary to the indifferent and unconcern minds, we made effort in order to do what we could do for the continuance of our culture.

Contrary to the time-wasters, we knew the value of the time and gathered together the thinking and producing brains under the structure of MOTİF and then we said we are present in the marathon of service to the Turkish folklore too.

This determination carried us to today. We succeeded to complete and obtain a lot of successes with our workings and activities for protecting the Turkish folk culture values for 15 years. The activities which we realised both inside and outside the country became exemplary to lots of organisations and corporations as well.

We served for the folk culture under the name of MOTİF Folk Dances Educational Foundation Youth and Sports Club for 15 years period of time and today enlarged our field of scope further for our future workings and activities with the foundation of MOTİF Folk Dances Education and Instruction Foundation and then we will continue our services on this area as not only a club but also a Foundation from now on.

Respected Readers, every morning became a light of hope for us till today. MOTİF Folk Dances Education and Instruction Foundation which was established with this belief are another sun and light of hope for all of us. As MOTİF Folk Dances Educational Foundation Youth and Sports Club and MOTİF Folk Dances Education and Instruction Foundation, we will continue to be born again with every new organisation and study by this sun. We will never loss this hope and we will continue to maximise and improve our studies with the power taken from you as we will realise in the marathon of service for the Turkish culture.

Dans hareket terapi

*ve profesyonel bir dal olarak
gelişim süreci*

Serpil MURTEZAOĞLU
İ.T.Ü.T.M.D. Konservatuarı
T.Halk Oyunları Bölümü Öğretim Görevlisi

İnsanlık tarihi boyunca dans çok çeşitli amaçlara hizmet etmiştir. Başlangıçta ritüel ve kutlamaların temel unsuru olan dans, toplulukların çeşitli duygularının ifade aracı olmasının yanı sıra ruhsal ve manevi olgularında temel unsuru olmuştur. İlkel topluluklarda dans birey ve topluluğun sağlığı için, başarılı bir ürünün garantisi ve doğaüstü veya doğal koşulların mücadele aracı olarak çok işlevli bir ifade biçimiydi.

Tarihsel süreç içinde fiziksel ve ruhsal bir tedavi biçimi ya da terapi aracı olarak kullanımının temelleri daha ziyade doğu toplumlarına özgü olmasına rağmen dans terapinin profesyonel bir dal halini alması batı kaynaklı olmuştur. Bu alanda dans, psikoterapinin bir kolu olarak ele alınmıştır. Dans terapi, dans ve hareket yolu ile bireyin fiziksel ya da ruhsal sorunlarına çözüm arar. Duygusal problemlerden, hayati tehlikesi olan hastalıklara kadar uygulama alanı son derece geniş olan dans terapi her yaş grubu ve statüdeki insanla ilgilidir. Çalışma sahasının akıl hastalıkları, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar, mahkumlar, fiziksel problemi olanlar, kanser hastaları, cinsel suistimale uğrayanlar.vb. gibi çok geniş olmasının yanı sıra çağdaş toplumların temel sorunu olan stres benzeri günlük yaşam zorlukları ile de temelde ilgilidir. Bu anlamda bakıldığında özel olarak herhangi bir tedavi biçimine ihtiyaç duymayan bireyin yaşam kalitesini arttırma-yı hedeflemektedir. Dans terapi duygusal ve fiziksel

rahatlama sağlama, iletişim becerisini geliştirme, dayanıklılığı arttırma, kendini anlama-ifade etme ve yaşamı sürece dönüştürme ana fikrine sahiptir.

Dans terapinin bir meslek dalı olarak ortaya çıkışı 1940 yılında olmuştur. Bir modern dansçı olan Marian Chace 1930 yılında Denishawn dans topluluğundaki kariyeri sona erdikten sonra çeşitli dans çalışmaları yapmıştır. Chace bu çalışmaları sırasında sınıfındaki bazı öğrencilerin dans aracılığı ile korku, içe kapanıklılık, yalnızlık gibi duyguların ifade biçimi ile ilgili olduklarını fark etmiştir. Mekanik ve teknik kaygılı bir hareket biçiminden ziyade öğrencilerini duygularını ifade etmede özgür bir hareket biçimi konusunda cesaretlendirmiştir. Çalışmalarının doğrultusunu bu yönde geliştirmeye başladıktan sonra doktorlar kendisine hasta göndermeye başlamışlardır. İlk hastaları antisosyal çocuklar, hareket problemlili insanlar ve psikiyatrik hastalar olan Chace, Amerika'da Federal hükümet tarafından görevlendirilmiş ilk resmi dans terapisti olarak st.Elizabeth hastanesinde çalışmaya başlamıştır. Chace burada duygusal problemi olan hastalara dans yoluyla ulaşmaya, özellikle şizofren ve ağır stres bozuklukları olan hastaları ritmik müzik ve hareket yoluyla tedavi etmeye çalışmıştır. Bu uygulamanın sonucunda bir rahatlama, grup uyumu ve arkadaşlık duygusu gelişmiştir.

Chace'nin çalışmaları pek çok kişinin dikkatini çekmiş ve ilk dans terapi stajyerleri 1950'lerde

st.Elizabeth hastanesinde dans terapi konusunda çalışmaya başlamışlardır. Aynı yıllarda diğer bazı dansçılar da dans terapi konusu ile ilgilenmiş, insanların kendilerini ve vücutlarını daha iyi hissetmeleri amacıyla çeşitli çalışma teknikleri geliştirerek konunun gelişim sürecine katkıda bulunmuşlardır.

Profosyonel gelişim süreci içinde dans/hareket terapi tekniklerinin yaygın olarak kullanılanlarından bazıları şunlardır;

Laban Hareket Analizi (Laban Movement Analysis-LMA): Temelde gücün şekillendirilmesi olarak bilinen bu teknik hareketin ayrıştırılarak analiz edildiği ve kategorilendirildiğinde kapsamlı bir sistemdir. LMA içinde dans, oyunculuk, psikoterapi ve fitness gibi pek çok dal kullanılabilir. Kullanılan hareket kalıpları ihtiyaç duyulursa yeni önerilerle geliştirilebilir. Temel amaç fiziksel, ruhsal ve duygusal ifadeyi zenginleştirmektir. Birtakım özel egzersiz biçimlerinin kullanıldığı sistemde hareketler yerde, oturarak veya ayakta yapılır. Amaç kasları etkin bir biçimde çalıştırmak, beden hareket yetisini geliştirmek ve hareketi daha geniş bir açılımla yapabilmeyi olanaklı kılmaktadır.

Orantik Hareket (Authentic Movement-AM): Mary Starks Whitehouse'un hareketi ve psikolojiyi anlayış biçimi ile şekillendirmiştir. Bu sistemde hareket bir talimat ya da yönlendirme ile ortaya çıkmaz. Uygulayıcı tamamen özgürdür, uygulayıcı ise olaya şahitlik eden pasif bir konumdadır. Uygulayıcı iç güdülerine göre, o an içinden geldiği gibi spontan bir biçimde hareket eder. Hareketler bir duygu, rüya, acı, eğlence, tecrübe edilmiş herhangi bir kavram ya da terapi süreci içerisinde düşünülmüş bir konu ile ilgili olabilir. Uygulayıcı herhangi bir yargı ya da müdahalede bulunmaksızın sadece gözlemler. Uygulamanın sonunda bu deneyim hakkında konuşulur. Bu sistem kişisel gelişim ve kendini fark etme anlamında güçlü bir yaklaşım getirir. Bu sistem hafızayı harekete geçirme, yaratıcı düşünce ve bilinçaltı hareketi geliştirme anlamında sıkça kullanılır.

Alexander Tekniği (Alexander Technique): Duruş eğitiminin yanı sıra beden ve zihnin uyum içinde olmasını sağlamaya yönelik bir tekniktir. Alexander tekniği bedeni sonradan eklen-

miş ya da öğrenilmiş hareketlerden kurtarıp, kendi temel duruş ve hareket biçimlerini kazanmayı öğretir. Tekniğe ismini veren Matthias Alexander şiir ve şarkı söylerken sesini yavaş yavaş yitirmeye başlayınca bunun nedenlerini araştırır. Kendini inceledikçe vücudunu yanlış kullandığını fark eder. Her söyleyişe başladığında başını geri atıp boğazını kalınlaştırması garip bir duruş biçimi ortaya çıkarmaktadır. Bu fiziksel pozisyonu bırakarak gerilim yaratmadan konuşabilene kadar egzersiz yapar ve sonucunda sesini düzeltip, en rahat duruş şeklini bulur.

Alexander tekniği diğer terapi biçimlerinden biraz farklıdır. Daha bir çok uzmanın denetlediği ve cesaretlendirdiği bir kendi kendini eğitime sürecidir. Yaşam süresince fiziki ve ruhsal nedenler sonucunda oluşmuş deformasyonlar ve duruş alışkanlıkları ekstra gerilimler yaratır. Günlük yaşam streslerinin yanı sıra yürürken, otururken, dururken ya da herhangi bir fiziksel aktivite esnasında duruş bozuklukları bedende kalıcı hasarlar bırakır. Hatta çökmüş omuzlar ve kambur bir sırt göğüs kafesinin genişleme kapasitesini etkilemekte, bu da solunumu zorlaştırmaktadır. Alexander tekniği özel duruş problemleri, soluma güçlükleri, konuşma bozuklukları olan kişilere ve bedene duruş dengesi kazandırmayı hedeflediğinden özellikle aktörlere, müzisyen ve dansçılara uygun bir terapi biçimidir.

Pilates Tekniği (Pilates Technique): Bu tekniğe adını veren Joseph Pilates tarafından geliştirilmiştir. J.Pilates'in kontrolü dediği metot, zihin ve beden bütünlüğü öngören denge, nefes ve hareket sistemlerinin bir sentezidir. Eklem ve kemikleri yaşam boyu korumak için kas güçlendiren, esneten ve özellikle iç karın kaslarının kuvvetlendirilmesi temeline dayanan bir sistemdir. Pilates sistemi yaklaşık 500 egzersiz biçimi içerir. Özellikle dansçı ve sporcular için faydalı bir tekniktir ve altı temel prensibe dayanır. Bunlar;

Konsantrasyon: Pilates tekniği uygularken hareketlere yoğunlaşmak, kasların nasıl çalıştığına, hangilerinin çalışıp hangilerinin çalışmadığına ve bedensel uyuma dikkat etmek gerekir.

Kontrol: Hareketlerin aynen uygulanması, kontrollü bir uygulama ve olası sakatlıkların önlenmesi.

Merkezleme: Doğu hareket sanatlarında olduğu gibi bu teknikte de merkez (powerhouse) göbük, bel ve kalça çevresidir. İç organları ve omurgayı tutan kas sistemlerini içerir. Merkezleme, üst bedenin stabilitesini, esnemeyi ve uzamayı sağlar.

Akıcı Hareket: Hareketler acele edilmeden, her noktadan tek tek geçerek fakat hiç duraksamadan yapılmalıdır.

Kesinlik: Hareketler belirsizce değil, tam anlamıyla hakkı verilerek yapılmalıdır. Hareket sekansları birbiri içinde ve birbirleri arasında koordine olmalıdır.

Nefes: Verimli bir nefes alış biçimine özen gösterilmelidir. Sakin bir şekilde derin nefes almak ve bütünüyle vermek gerekir.

Özellikle dansçı ve sporcu sakatlıkları genellikle bir takım kas gruplarının gereğince çalıştırılmamasından, kasların yeterince güçlü olmamasından kaynaklanır. Fiziksel bir aktivite biçimi meslek olarak seçmiş kişilerin kasları kesinlikle güçlü olmalıdır. Pilates tekniği özellikle kasların güçlendirilmesi ile ilgilidir.

Pilates Tekniği ile Çalıştırılan Kaslar: Merkez (powerhouse), sabitleyen kaslar (gövdeyi, kürek kemiklerini, kalçayı sabitleyenler) ve hareket kaslarıdır.

Günümüz batı toplumlarında dans/hareket terapi son derece ilgi gören bir dal olarak gelişim sürecine devam etmektedir. Bu konuda çalışmalar yapan pek çok kurum ve kuruluş bulunduğu gibi dans/hareket terapi gelişmiş batı ülkeleri üniversitelerinde çoktan yerini almıştır. Yakın geçmişten bu yana batı toplumlarının halk kültürlerine olan ilgisi dans terapi konusunu da etkilemiş ve bu anlamda da çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Halk kültürü ürünleri içerik ve birikim anlamında pek çok disipline ilham ve malzeme teşkil ettiği gibi dans terapi içinde iyi bir kaynaktır. ■

Kaynakça:

1- Halprin, Anna Dance as a Healing Art: Returning to Health Through Movement and Imagery, Life Rhythm, 1999

2- Hartley, Linda Wisdom of the Body Moving: An Introduction to Body-Mind

3- Centering, Berkeley, CA, North Atlantic Pres, 1995.

Müzik kültürümüzde
Teke yöresi
Dirmil Kozagaç
Cürası

6

Abdurrahman EKİNCİ
Öğretmen, araştırmacı, derlemeci

“Türkü Türk’ün yüreğinde köz, ağzında söz, elinde saz olmuştur.”⁽¹⁾ Türkü ayıtılır. (okunur, söylenir, çığırılır.) Kopuzu üyenki ağcının dibinden, karagay ağacının gövdesinden çekilip alınan, tabulgudan perdeni, ırgay çalısından kulağını, ak atın kuyruğundan birinci teli, kara atın kuyruğundan ikinci teli alınan “kıl kıyak”⁽²⁾ kılı kemeçeyi boynuna asan atalarımız Hazar’ın güneyinden Anadolu’ya girerler.

Güney Anadolu Türkmenleri kemeçe kopuzlarına kuzu bağırsağından kirişler gererler.⁽³⁾ Sazının perdesini bağlar, düzenini sağlar, boyunu ayarlarlar. İlk beş perdesinde kulak havaları, diğer perdelerinde yumuşak havalara çalarlar. Üç sesli akortta yine havalara göre “zil-sarı orta ağır hava”⁽⁴⁾ diye adlandırırılar.

Avşarlar düşerler yollara. Yeni yurtlara, yeni yaylalara. İsa’dan sonra 1100’lerden 1400’lere kadar⁽⁵⁾ gelirler yurt ederler buraları. Bayındırı, Kayacığı, Kozacığı’nı, Çavdır’ı (Çavundur’u) bilhassa Acıpayam’ı.⁽⁶⁾ Türkmen yörüküdür adları. Yeniye, güzele açık. Edindiği kültürünü korumasında tutucudur. Bağnaz ve gerici değildir. İki telli kıl kıyak iki telli kopuzu belleğinde. Torbasında elindedir, bağlama cura olarak,

CURA: (İsim)

1- Tezene ile çalınan iki veya üç telli halk sazı

2- Bir çeşit küçük atmaca⁽⁷⁾

CURA: 1- Halk musikisinde küçük bağlama.

2- Küçük zurna.

3- Bir tür küçük bağırktan atmaca.⁽⁸⁾

Ansiklopedik: Bağlama ailesinin en küçük boylu sazı olan cura Türk Halk Müziğine ait olan çalgılarından. Gövde kütükten oyulmuştur. Armut biçimlidir. Ses diğer sazlardan bir oktav tizdir.⁽⁹⁾

Ya da cura Şahin gibi de gayet yüksekten uçar.

Sıkmış ta kanatlarını aman göğsünü açar.

Ya da kırmızı gülün ömrü de tezdır tez geçer.

Kırmızı güller geçti de deli gönül

geçmiyor, geçmiyor.⁽¹⁰⁾

Çalmakta olduğu curasını gayet yükseklerde uçan şahine benzeterek her şeyden yüce, üstün tutar. Üstündür de. Bütün mallarının en değerlisidir. Burdur şeriye sicillerinde: ‘Bir ananın terekesinde (öldükten sonra kalan mal varlık listesinde) curada bulunmaktadır’.

Burdur ve köylerinde iki telli, üç telli çalınmakta olan Burdur curası, zaman içinde köylü şehirlili ayırımından köylere, göçerlerin obalarına doğru çekilmiştir. Gün olmuştur iki telli, üç telli curayı çalanlar kaba, görgüsüz, bilgisiz, zevksiz insanlar olarak yorumlanmıştır. Gerçek sahibine dönmüştür. Türkmenler oturmuş sazlarını, sözlerini tanımış bilmiş, bezemiş geliştirmiştir.

Orta Asya’dan getirdikleri iki telli kopuzu geleneklerinden ayrılmadan zaman içinde küçük eklemeler yaparak geliştirmişlerdir. Bu gelişme daha devam etmektedir.

İki telli curanın bugün yoğun olarak çalındığı yer: Teke yöresinde Kozagaç beldesidir. Kozagaç belde-sinde yaptığım araştırma, derleme çalışmalarımda iki telli Kozagaç curasını, çalan ustaları, çalınan melodileri (türküler) çalanların tavırlarını, yöntemlerini izleme ve gözleme fırsatı buldum.

İki telli cura: Yekpare dut ağacından ya da kızıl ardıç-katran ardıcı (yuniperus komminus) dört tip olarak oyarlar.

- TİPLER:** a) Armudi tip
b) Balta saz(balta gibi)
c) Oval tip (ceviz yaprağı gibi)
d) Yağmur damlası gibi

Kapak üzerinde kızdırılmış demir şişlerle açılmış delikler bulunmaktadır. Curaların tuşesi (sapı, kolu) eğilmeyen, bel vermeyen, dönmeyen ardıç, sedir, ceviz gibi ağaçlardan yapılmıştır. Bazı curaların sapının da aynı ağaçtan çıkarıldığı görülmüştür.

Her cura çalan usta, curasını kendi yapmıştır. Kulağına göre güzel tınıyı yakalamıştır. Curaların perdesi inşaat telinden, bakır telden, kalın misinadan bağlanmıştır. Doksan yaşında olan Yusuf Serttaş usta giriş perdeli cura çaldığını anlattı.

Curaların ayar düğmesi (akort düğmesi) burguları, çotamağı sert ağaçtan yapılmıştır. Göğüs tahtası (bağır tahtası, tekne kapağı) lifleri sık ve düzgün olan

ardıç, sedir, karaçam gibi ağaçlardan 2,5-3 mm kalınlıkta yapılmıştır. Alt eşik daha bir özenilerek çok sert ağaç-

tan yapılmıştır. Bu ağaçlar şimşir, limon, nar ağacıdır. Üst eşik, alt eşik gibi özenle seçilmiş, sert olduğu kadar sıkı bir ağaçtan yapılmıştır. Curaların cilası domalak (domanika) vernik gibi koruyucu ile kaplanmış-tır.

Kozagaç curalarına iki sıra - iki altta, iki üstte olarak 0,18 mm kalınlığında tel takılmaktadır.

Kozagaç curalarında akort (düzen): Birinci sıra alt iki tel La sesine ayarlanır. İkinci sıra üst iki telin alttan birinci teli de alt iki telin sesine ayarlanır. Üst sıranın en üst teli dördüncü teli, Re sesine akortlanır (ayarlanır).

İşte o zaman değmeyin Kozagaç-
lının keyfine. Alır başını curasını çalar Avşarbeylerine gider Avşar, Avşar.

Kozagaç curasının bütün ölçülerini çizimlerde santimetre olarak veriyorum. Ölçüler verilirken, form - boy, form - en, form - derinlik bilimsel terimler kullanılmıştır.

Form boy: Curanın tel takılan yerden oyum işleminin bitimine kadar olan uzunluktur.

Form en: Kapağın en geniş bölümünün ölçümüdür.

Form derinlik: Curanın rezonans kutusunun (teknenin) derinliğidir.

Cura boyu: Tel takım yerinden uç noktanın ölçümüdür.

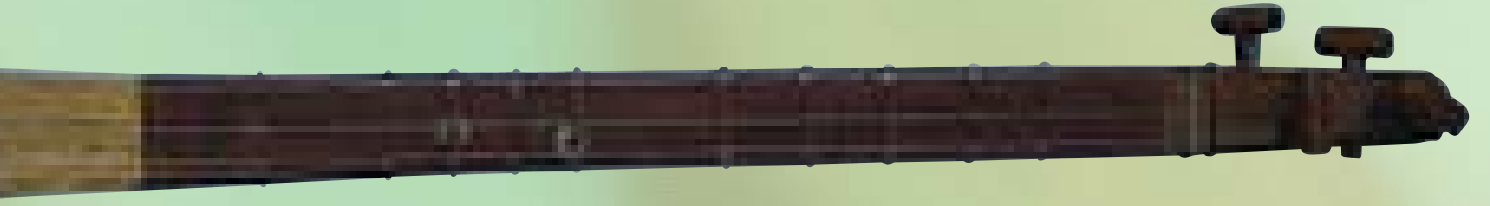
Sap boyu: Teknenin oyum yerinin bittiği yerden üst eşığe kadar olan ölçümdür.

Sap (tuşe): Teknenin başlangıcından 2,7 cm en uçta 2,2 cm ye inen konik bir yapıdır.

Tuşe kalınlığı: 2,6 - 2,7 cm'dir

Perde: Kozagaç ve yöresinde altı, sekiz, on dört perde bağlanır, ama isteyen istediği perdeyi bağlar.

Burguluk : 18-20 cm uzunlukta-dır.

Curası Kozagaçlıyı, Kozagaçlı curasını bilir. Yaslar bağrına, salındırır kollarında, an gelir yaslanır üzerine. Yol havası, uzun hava, gurbet havası Avşarbeyleri bitince Menevşelere girer. Arkasından Yayla Yolları, sıra boğazlardadır.

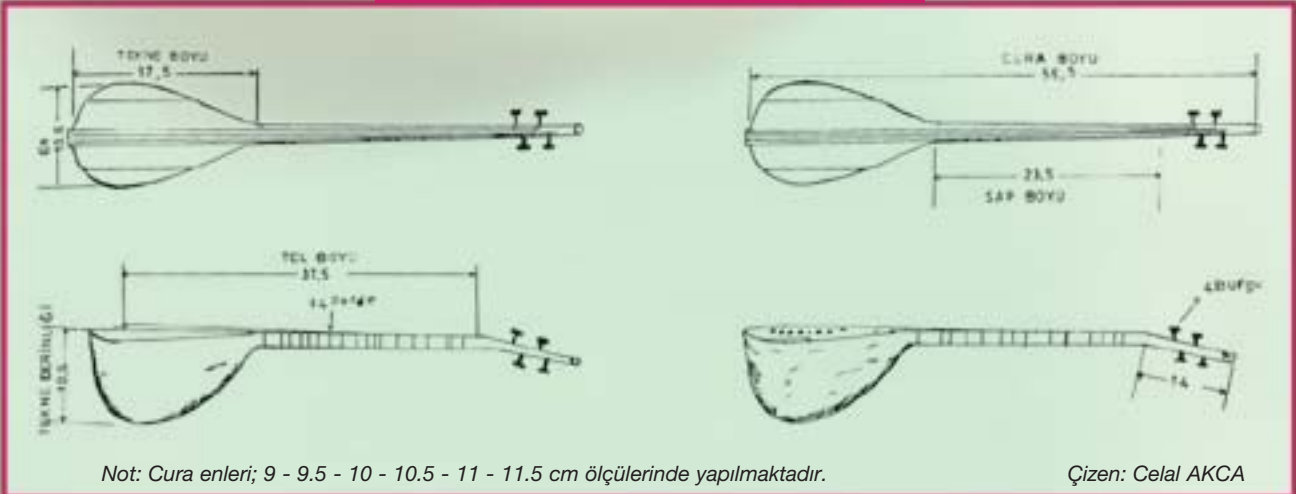
Akort: Üst sıranın ikinci teli, üst eşik ve alt eşikte bulunan yerine alınır. En alt iki tel La, orta tel Re, üst tel Mi' ye ayarlanır veya Si' ye ayarlanır. Sapın üzerinde Mi, perdesi bulunur. Sağ elin işaret parmağı ile Mi, perdesinde bulunan tüm teller dövülerek, itilerek, çekilerek, taranarak boğazlar çalınır. İşte çok sesliliğe yol. İşte yöntem. İşte sanat.

Yüreklەر hoplar, tüyler diken diken, gönüller ayakta hop oturur hop kalkar. Oynamak isteyenler coşmuştur, uçmuştur, tir tir titrer heyecandan. Usta ustadır hani çalar bir gezenneme. Oyuna alır, topluma sokar oyuncuyu. Düzler, Menevşeler, tüymeler. Oyunun hakkı üçtür. Üç oyun oynamayan p..... Yerine oyuncu bulmak güçtür. Ardından kabaardıç, ayak sallama, yavaşlama, (düzler) Sarı zeybek, Avşar zeybeği, Ağır zeybek.

Kerim usta (Kozagaçlı Kerim Erdem) çal gayri "gelin ağlatma"(gelin alma) havasını uygun adımlarla gidelim yuvamıza. ■

- Kaynakça:
- 1-Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürü Hilmi Dikici
 - 2-Gazimihal, 1.s.34
 - 3-Ali Rıza Yalgın Cenupta Türkmen sazları
 - 4-age
 - 5-Hayati Kuzucu Burdur araştırmaları,2002 / 2
 - 6-Age
 - 7-Doğan Mehmet, Büyük Türkçe Sözlük
 - 8-Meydan Larousse
 - 9-Çine Hamit, Burdur'dan Damlalar,
 - 10-Kerim Erdem, Habib Özyurt, Arif Özçoban, Yusuf Serttaş, Emir Kanyılmaz, Yüz yüze görüşme
 - 11-Age ustaların curalarının fotoğrafı, çizimi, video bantları
 - 12-Ramazan Güngör, Üç Telli Kopuzu. Savaş Ekici, s.13
 - 13-Prof. Dr. Faruk Sümer, Avşarlar(Türkmenler)
 - 14-Bahattin Ögel, Türk Kültürü 9. cilt
 - 15-Asya ve Anadolu Kaynaklarında İklimi s.38

DİRMİL KOZAĞAÇ CURASI

İnebolu

evlerinde gözlenen

marla taşıyla

kaplanmış çatılardan

bazı örnekler

Prof. Dr. Hatice Örcün BARIŞTA
Gazi Üniv. Fen Edb. Fak. Arkeoloji Sanat Tarihi Böl. Öğr. Üyesi

Türk sivil mimarisinin çeşitli yörelerde çeşitli malzeme, teknik biçimle inşa edilmiş ve çeşitli süslemelerle bezenmiş evleri büyük bir zenginlik arz etmektedir. Bu evler arasında Kastamonu'yu Karadeniz'e bağlayan limanlardan biri olan İnebolu'nun 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında yapılmış evlerinin kendine özgü bir yeri vardır.

Karadan denize ulaşan dağların ve yamaçların çok sayıda yeşil tonları yanı sıra sarı ağırlıklı çiçekli bitki örtüsünün denizin mavisıyla birleştiği kıyı şeridinde serpiştirilmiş bu evler, aşı boyalı yapılarındaki kırmızı ve gir mavi damlarının kontrastlarıyla panoramada renk lekeleri oluşturmakta ve doğal güzellikle bütünleşmektedir.

İlçe silueti içinde göz kamaştırıcı dokular oluşturan bu aşı boyalı evlerin en karakteristik özelliği yörede marla taşı olarak isimlendirilen bir tür kayağan taşla kaplanmış çatıdır. Bu çatı örtüleri gerek İç Anadolu'nun (Konya Yöresi) küp bacalı, Orta ve Doğu Akdeniz'in çardakla taçlandırılmış düz damlı evlerinden ya da alaturka kiremit kaplanmış Marmara, Ege, Akdeniz v. b. gibi bölgelerdeki evlerden farklı olması, gerek Orta Karadeniz'den batıya doğru geleneksel bir örtü sistemini günümüze ulaştırması açısından büyük değer taşımaktadır.

Ancak 17. yüzyılda Evliya Çelebi'nin İnebolu'dan Sinop'a giderken dikkatini çeken ve Seyahatnamesinde büyük gemiler yapılan, halkı marangoz olan Şatır Köyü'nden 60 mil sonra bütün evlerin kiremit yerine kayağan taşı ile örtülü evleri bulunan Kastamonu'ya bağlı İstefan Köyü'ne geldik⁽¹⁾ şeklinde cümlelerle anlattığı taş örtülü damların giderek önem ve işlevini yitirdiği ve günümüze Ayancık⁽²⁾ dışında İnebolu ile çevresindeki bazı evlerle ulaştığı görülmektedir.

Burada amacımız Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde yer verdiği yukarıdaki bilgilere dayanarak erken örnekleri 17. yüzyıla indirebilmenin bu bağlamda geleneksel nitelik kazanan İnebolu evlerinin taş örtülü çatılarından örnekler vererek onları belgelemek, günümüzde kaybolmuş taş dam ustalarının becerilerini sergilediği bu örtü sistemini tanıtmak bu yolla İstefan Köyü'nden gelişmiş Ayancık gibi İnebolu'da da tarihe karışmış bu taş işçiliğinin Türk ev mimarisi içindeki gerekli yeri olmasına yardımcı olmaktır. Bu yolla kaynak kişilere göre 20 -

tında yatay tabaka sıraları biçimindedir. Bu tür yatay tabakalardan oluşan taş yataklarına İnebolu - Abana karayoluna inen yamaçlarda ve deniz kıyısındaki sahil şeridinde de rastlanmaktadır. Örneğin İnebolu - Abana arasında Adıyaman Çayı yakınında deniz kenarında bu tür kayalıklar dikkat çekmektedir.

İnce taneli toprağın metamorfik değişimlerinden oluşan, fillat gurubundan, yaprak yaprak ayrılabilen arduvaz, kayrak⁽³⁾ olarak da isimlendirilen marla taşı gri mavi diğer taşlardan daha hafif bir taştır. Taş ocaklarından bloklar halinde çıkarıldıktan sonra küçük parçalara ayrılan bu gözenekli tabaka

30 yıldır giderek azalan ve günümüzde artık uygulanmayan bu taş işçiliği konusunda sağlam bilgileri aktarmaktır.

İnebolu ve çevresinde yapılan gözlemlerde İnebolu - Abana; İnebolu - Cide karayolunun geçtiği denize inen yamaçlarda ve İnebolu - Kastamonu karayolunun Yeni Gün Tüneli yakınlarında karşımıza çıkan kayağan taş yatakları gibi bazı tepelerin yamaçlarında da bu taşlara rastlanmaktadır. Yörede kırılğan taş olarak isimlendirilen toprak altında dikey tabaka sıraları oluşturan taşlardan farklı olan bu taşlar toprak al-

11

katmanlardan oluşan taşlar, genellikle kayşa yapan topraklarda (toprak kayması) bulunmaktadır. İnebolu - Cide arasındaki Doğanyurt'ta da taş ocakları bulunduğu kaynak kişilerce belirtilmektedir.⁽⁴⁾

İnebolu'da ki incelemelerde taş dam yapan ustaların artık çalışmadığı, teknolojinin yeni sağladığı olanaklarla marla taşının değerini yitirerek yerini Marsilya kiremit kaplamalara bıraktığı gözlenmiştir. Bu arada bazı yapıların kiremit damlarına yer yer marla taşları oturtulduğu sökülen eski damların taşlarının bazı bahçelerde istiflenmiş olduğu bazılarının ise bahçelerde taban kaplaması olarak kullanıldığı görülmüştür. Taş damlar özellikleriyle ilgili olarak kaynak kişilerden alınan bil-

giler şöyledir: "20 - 30 yıl öncesine kadar bu tür damlar yapan ustalar bulunuyordu. Orza (Uğrak Köyü)'dan Musrat Mahallesi'nden Karamehmet usta otuz yıl önce Merkez Başköy Camii'nin damındaki taşları onarmış, daha yakın zaman diliminde ise Bozu (Durupınar) tarafından bir usta damda aktarma (onarım) yapmıştı, artık bu işi yapan ustalar kalmadı; dama taşı vurdun mu 30 yıl gider; kiremitten ağır olan bu taşlardan yapılan damlar sert rüzgarlarda uçmaz; taş damlar kiremitten ağır olur, ahşaba bel verdirir."⁽⁵⁾

İnebolu merkezde Karadeniz, Camii Kebir, Yukarı Hatip, Aşağı Hatip, Avara ve Boyran mahallelerindeki cadde ve sokaklarda karşımıza çıkan bu evler gibi taşla örtülü damlarla taçlanmış evlere Evrenya, Beldeğirmeni, Abana, Balören, Merkez Başköy'de de rastlanmaktadır. Abana yönünde Evrenya tarafında Şamolu Köyü'nde ise bütün evlerin taş örtülü olduğu söylenmektedir.⁽⁶⁾ İnebolu merkez ve çevresindeki köylerde evler dışındaki yapıların da bu tür taş damlarla örtülü olduğu gözlenmektedir. Örneklersek İnebolu merkezde Mustafa Kemal Paşa Caddesi 46 numarada yer alan terk edilmiş değirmen örtü sistemi ile aynı cadde ile Hacı Ziya Efendi Sokağı'nın köşesindeki 19 numaralı değirmenin hemen yanındaki eklentinin sonradan yer yer tenekelerle örtülerek onarım görmüş örtü sistemi yanı sıra İsmet Paşa Caddesi üzerindeki bazı ağaç işleri atölyeleri bu konuda tanıklık etmektedir.

İnebolu çevresindeki köylerde ise Belören Köyü'ndeki fırın, Abana yolunda yer alan Beldeğirmeni'ndeki camii yanında yıkılmış fırının kalıntıları ilginç örneklerdir. Kuşkusuz evler dışındaki taş damlı yapılar arasında en ilginç örnek Merkez Başköy'deki camiidir.⁽⁷⁾

İnebolu'da marla taşı olarak isimlendirilen kalınlık-

ları 80 mm. ile 3.10 m. arasında değişen üst üste dizilmiş çeşitli kalınlıktaki katmanlardan diğer ifadeyle tabakalardan oluşan bu taşlar çatı örtüsü olarak kullanılmaktadır. Farklı kalınlıktaki boyut ve formda taşların birbirine uyarak birbiri üzerine kaydırarak sıralanması ile dizilen taşlardan oluşan damlar bütün çatı kaplamasını oluşturmaktadır. Yörede taş örtüsü olarak isimlendirilen bu damlar dizilirken her parçanın düz ağaçtan oluşan damda diğer ifadeyle kiremit altında çene yapmasına (yiv) özen gösterilmekte böylece taşlar arasında ulama sağlanmaktadır.

Bazı örneklerde kaynatmalı köşeler gelişigüzel dizilmiş mahyalar bazı örneklerde ise muntazam ikinci kat dizgisi oluşturan taşlardan mahyalar yapılmış olduğu gözlenmektedir.

İnebolu evlerinde ve bu evlerin eklentilerinde görülen tek eğimli çatı (sundurma katı), beşik çatı, kırma çatı ve haç biçimi çatıların biçimlerine göre dizilen marla taşıyla kaplanmış damlar ya gizli çatı ya da çatki⁽⁸⁾ - çatma⁽⁹⁾ çatı biçimindedir. Her iki türde de tavan arasının oldukça yüksek tutulduğu gözlenmektedir. Gizli çatılarda bir kornij gibi olan silmenin üstünden taşlar örtülmeye başlanmıştır. Bazı örneklerde saçak silmesi hemen üstünde baha büyük boyutlu taşları yan yana sıralayarak bir pervaz yapılmış ve bu pervazın üstünden taşlar yükselti- lerek örülmeye başlanmıştır. Çatki ya da çatma çatılarda ise taşların tavan kirişi, mertekler, mahyalar üzerine oturan kiremit altına dizilmiştir. Böylece gizli çatıda çatı konstrüksiyonunun elemanları kornij diğer ifadeyle saçak silmesi altında kalarak görülmemekte diğerinde ise dış cephelere taşan elemanlar görülebilmektedir.

Bazı evlerin dikme çatılarının ortasında özellikle haç planlılarda üstte bir çekme kat yer almaktadır. Bazı evlerde bu ünitenin boş bir üçgen alınlık olarak bırakıldığı fark edilmektedir. Kırma çatılarda en önemli ünite olan ortostunun büyük beceriyle oluşturulduğu ve strüktürün bu noktada bütünleştiği görülmektedir. Camii Kebir Mahallesi'nde bulunan bir örnek evde ortostunun bir cihan-nüma ile taçlandığı fark edilmektedir.

Örnekler arasında inceleme olanağı bu-

lunan Merkez Başköy Camii'nin tavan arası ahşap çatı konusunda bizleri aydınlatmaktadır. Burada çark örtü olarak isimlendirilen kırma çatıyla örtülü camiinin çatı konstrüksiyonu göz kamaştırmaktadır. Çatı arasında yörede kiremit altı olarak isimlendirilen çatı kaplamalarına kadar birbirini destekleyerek yükselen bir ölçüde dış kaburgayı belirleyen merteklerin arasındaki tavan kirişleri dikmeler bel ağacını destekleyen dökmeler bel ağacı aşıkları olarak isimlendirilebilecek yörede dökme olarak adlandırılan dökmeler ve özellikle köşelerde gözlenen ara aşıkların geçmeleri üstü düz olan damın altına yerleştirilmiş çatıyı sınırlayan mahyalar ve biçimi tamamlayan ortostu olarak isimlendirilen en tepe noktadaki kırık oluşum gerek ağaçların kalınlığı, gerek işçiliği ve gerekse çatmadaki olağanüstü başarısıyla üst düzeydeki el becerisine işaret etmektedir.

Sonuç olarak çok sayıda fotoğrafla belgeyerek kısaca tanıtmaya çaba harcadığımız Ayancık'ta çandılı olarak isimlendirilen İnebolu'nun marla taşı kaplanmış damları halk mimarisinin hem taş hem ağaç işçiliği-

nin ilginç bir uzantısıdır. Yöresel malzemeyle yapılmış bu damlar İnebolu'ya karakteristik bir özellik kazandırmaktadır. Taş ocaklarıyla, taş ve ağaç işi ustalıklarıyla daha detaylı araştırmalı ve yüzyıllar boyu yaşamış bu taş kaplamacılığına yeni boyutlar kazandırılmalıdır. ■

Kaynakça:

- (1) Nihat, Atsız; Kültür Bakanlığı Yayınları, 1322, 1000 Temel Eser Dizisi 60, Ankara, 1991, s. 160.
- (2) Ayşe, Önal; Ayancık'ın Son Evleri, SkyLife, Haziran 1998, 6/98, Türk Hava Yolları, s. 132 - 140
- (3) Doğan, Hasol; Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, A2 İstanbul, 1979, s. 269.
- (4) Bu konuda bilgi Hamdi Gevher'den alınmıştır.
- (5) Bu konuda bilgi Merkez Başköy'den Ferruh Bilal'den alınmıştır.
- (6) Bu konuda bilgi Merkez Başköy'den Ferruh Bilal'den alınmıştır.
- (7) Bu camiyi Mustafa Hamaloğlu tanıtmıştır.
- (8) Hasol, a.g.e., s. 125
- (9) Hasol, a.g.e., s. 125
- (10) Önal, a.g.e., s. 140

Bitlis ili Harik yapım teknikleri ve bugünkü durumu

Yrd. Doç. Dr. H.Feriha AKPINARLI
Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi
Öğr. Gör. Uzman İmren F. BARUTÇU
Balıkesir Ün. Dursunbey Mes. Yük. Öğretim Elemanı

14

El sanatları ulusların kültürel kimliklerinin en canlı belgeleridir. İnsanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ortaya çıkan el sanatları, toplumların yaşayış biçimlerini, o toplumun çevre koşullarına göre değişimlerini ve o toplumun kültürel özelliklerini gösterir.

El sanatları toplum yaşamının kendisi olan üretim biçimlerinden kaynaklanan kültürel bir olgudur. Geleneğe bağlı bir özellik taşıyan el sanatları ulusal sanat beğenisinin en güzel örneklerini yansıtır. (Sipahi-oğlu, O, 1997)

Günümüzde el sanatları her ne kadar geleneklere bağlı üretilmeye çalışılsa da bunun yanı sıra teknolojik olanaklar kullanılarak da çağdaş üretimler yapılmaktadır. Basit yöntem ve araçlarla üretilmiş geleneksel el sanatı ürünleri bugün teknolojik gelişmeler sayesinde daha hızlı daha kolay ve daha çok üretilmektedir.

Buna dayalı olarak geleneksel el sanatlarımızdan olan örücülük sanatı zengin konu üslup ve tekniğiyle ön plana çıkmaktadır. Örücülük sanatı kullanılan araç ve tekniğe göre el örücülüğü ve makina örücülüğü olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. El örücülüğü ile oluşturulan örgü yün, ipek, pamuk ipliklerin veya bitkisel materyallerin şiş, tığ, iğne, mekik gibi araçlarla veya araçsız olarak ilmeklerin bir araya getirilmesi ile oluşan dokulardır. (Akpınarlı, 1995)

Geleneksel El Sanatlarımızın yoğun olarak yapıldığı yörelerden birisi de Bitlis yöresidir. Yörede birçok el sanatı ürünü yapılmaktadır. Bu el sanatlarından birisi de harik'tir. (Barutçu, 2002)

Örücülük tekniklerinden yararlanılarak oluşturulan harik, Bitlis ilinde geleneksel özelliğini kaybetmeden günümüze ulaşmayı başarmıştır. Yöre insanı iklim şartlarından dolayı ihtiyaçlarını karşılamak üzere teknolojik gelişmelerin yeterli olmadığı dönemlerde bu geleneksel el sanatlarını üretip kullanmışlardır.

Bitlis ilinde yaz ve kış aylarında kullanılmak üzere yapılan harikler genel olarak kışın kullanılmışlardır. Kışın sıcak tutması, sıhhi oluşu yöre halkı için avantaj sağlamıştır. Harik'i erkeklerin kadınlardan daha çok kullandığı, kadınların ise genelde ev işleriyle uğraştığı ve geleneklere göre ev dışında yapılması gereken işleri de erkeklerin yaptığı, gözlenmiştir. Bu sebepten dolayıdır ki harik daha çok erkekler tarafından kullanılan bir ürün olmuştur.

Yapım aşamalarının zaman alması ve maliyetin fazla olmasından dolayı günümüzde artık folklorik bir öge olarak azda olsa üretimi yapılmaktadır.

Bitlis ilinde yapılan yöresel ayakkabı Harik'in yapım aşamalarından bir kesit

Bitlis ilinde
yapılmış Harik'in bitmiş örneği

Makalemize konu olan "harik"ın yapım aşamasında el örücülüğü tekniklerinin yanı sıra çeşitli araç ve gereçlerden de yararlanılmaktadır.

Araç olarak; makas, iğne, şiş, leğen vb. gereç olarak ise; yeterli miktarda keçi kılı, ahşap taban, işlenmiş kendir, sıcak su ve sabun, koyu renkte yün iplikte kullanılmaktadır.

Taban kısmının yapımında kullanılan kendir kenevir lifinden üretilmiştir. Kenevir lifine aynı zamanda kendirde denilmektedir. (Yazıcıoğlu ve Kaya, 1992)

Kendir (kenevir) lifi suya dayanıklı sağlam bir lif olduğu için karda giyilmek üzere yapılan yöresel ayakkabı "harik" için uygun bir materyaldir.

Bunun yanı sıra keçi kılı da harik (taban) yapımının önemli malzemedir, iyi özellikteki keçi kılı. Keçinin beslenme şartları, iklim yapılarının uzunluk ve kalınlıklarını çok büyük ölçüde değiştirir. Kıllarda kalınlık 100-250 mikron civarındadır. Kıllar sert ve esneme özelliği yoktur. Harik'in taban kısmı bu kılların sertleştirilmesi ile oluşturulmaktadır. Keçeleştirme işlemi hayvansal lifleri uygulanan sıcaklık nem ve basınçla birbiriyle kaynaşması ile ortaya çıkmaktadır.

Harik'in çorap kısmının oluşturulması esnasında örücülük tekniklerinden yüz örgü ve kroşe, taban kısmının oluşturulmasında ise oyulgama dikiş tekniğinden yararlanılmıştır.

Kılların taraktan geçirilmesiyle kıllar iyice açılmış olur. Kullanılacağı taban uzunluğunda boyutları ayarlanır. Hazırlanan kıllar leğen içerisine yerleştirilir. Sıcak

su ve sabunla ovulur. Bir müddet ovulduktan sonra taban keçesi haline gelir. Ve kılıptan çıkarılan keçe kurutulmaya bırakılır.

Kalıbın bozulmaması için ham kendirle veya ham bez yardımı ile dikiş yapılır. İşlenmiş kendir el ile eğrilir. İki kat iplik haline getirilir. Bu iple daha önce sağlamlaştırılan keçe tabanın topuk ortasından parmak ucuna doğru dikiş atılır. Sonra keçe bu dikiş etrafında tüm taban yüzeyi Oyulgama (alt-üst) dikiş tekniğiyle birbirinin boşluğuna gelecek şekilde doldurularak dikilir. Böylece çok sert ve gergin bir ayakkabı tabanı oluşturulmuş olur.

Tabanın kenarları (3-4)mm kalınlığında yükseltilerek çevresi oluşturulur. Daha sonra örülen çorabın tutturulmasının rahat olması için kenar örgüsü yapılmaktadır. Kadın harik'lerin de bu kenar örgüsü yapılmamaktadır. Tabanın üstüne tutturulması gereken çorabın malzemesi kıl, yün veya orlon olabilir.

Beş şişe hazırlanan çorap yüz örgü tekniğiyle burun kısmından 3 çift başlanır. Her iki kenarda artırılarak burun kısmı oluşturulduktan sonra ön yüzden bileğin ortasına gelecek şekilde 5 çift ayrılır. Ortada kalan 5 ilmek her iki taraftan her sıra başında birer ilmek kapatılarak topuk kısmı oluşturulur. Ortadaki ilmekler çorabın yan yüzündeki ilmeklerle eşit olana kadar örülür. Eşit olduktan sonra ortadaki ilmekleri kenar ilmekleri ile beraber kapatma tekniği kullanılarak kapatılır.. böylece yarım çorap (patik) oluşturulmuş olur. Harik'in bilek kısmını içindeki renklerden olmak üzere kroşe (Tığ) tekniğiyle çevresi örülür. Bitirilen çorap hazırlanmış tabana

dikilir ve 2 adet uzun örgü şerit hazırlanarak topuğun orta kısmına yerleştirilir. Böylece harik hazırlanmış olur.

Bütün bu malzemelerin özellikleri dikkate alındığında Bitlis ilinde hem coğrafi koşulların ağır oluşu hem de hayvancılığın yoğun olarak yapıldığını ve harik'in ne kadar önemli bir ihtiyacı giderdiğini söyleyebiliriz. Harik'in özelliği, tamamen doğal malzemeden yapılmış olması ve ayak sağlığı için ayrıca önem taşımaktadır.

Bitlis ilinin giyim geleneğinde bulunan harik günümüzde özel günlerde halk oyunlarında kullanılmaktadır. Bu yöresel el sanatını Kültür Bakanlığı ve Bitlis valiliğinin desteğinde kurs açılmak suretiyle yaşatılmasına çalışılmaktadır. Yöre halkının desteği ile bu sanatın ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtılmasının sağlanması. Folklorik değerlerimizi korumak üzere çalışmaların yapılması ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. ■

Kaynakça:

- 1 -Akpinarlı, H.Feriha/1995/El Örgüsü Çorapların Teknik, Desen, Renk ve Kullanım Özellikleri,(Yayınlanmamış Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi
- 2- Barutçu.İ./2002/Bitlis Çorap Örücülüğünün Teknik, Araç, Gereç ve Motif Bitlis Çorap Örücülüğünün Teknik, Araç, Gereç ve Motif Yönünden İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Master Tezi).
- 3- Sipahioğlu.O./1997/Tire Müzesi'nde Bulunan İşlemeli Tekstillerin Koruma Sorunu Ve Çözüm Önerileri/Türkiye'de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyum Bildirileri/Kültür Bakanlığı
- 4- Yazıcıoğlu.Y.Kaya.F./1992/Lif Teknolojisi/Ankara.

Türk halk giyiminde kadın cepkenleri

Resim 4: Afyon kadife kadın ceketi

Resim 1: Dival işi Silivri kadın ceketi

Resim 5: Kutik Diyarbakır kadın ceketi

Cepken, Türkiye genelinde yaygın kullanımı olan, uzun kollu, beden boyu çoğunlukla bele kadar olan, önü açık kısa cekettir. Çeşitli kumaşlardan, değişik biçimlerde ve farklı işleme teknikleri ile yapılmış çeşitleri vardır.

Cepkenler çoğunlukla astarlı olur-

lar. Kumaş çeşitlerinden yaygın olanları kadife, çuha, divitindir. Özellikle kadife ve çuha olanlar bazı bölgelerde işlemelidir. Örneğin, Trakya'da kullanılan dival işi (bindallı işi) ile işlenmiş kadife cepken, (Resim 1) Ege'de yaygın olan kordon tutturma iğnesi (bölgede ödemiş işi olarak da bilinen) ile yapılmış cepkenler, Sivas'ın çuha üzeri işlemeli cepkeni gibi (Resim2). Özellikle işlemeli cepkenler kumaşın tersine işlemeyen dolayı oluşan düğümlerin görünmemesi ve kullanımı rahatsız etmemesi için astarlanır. İşlemeli cepkenler Türkiye'nin batısında çok yaygındır. Bu yaygınlık doğuya gidildikçe azalır ve yerini işlemesiz cepkenlere bırakır. Bu tip işlemlerin dışında applike uygulanmış cepkenler de vardır. Bazı bölgelerde sadece applike ile süslenmiş cepkenler olmakla birlikte, bazı bölgelerde işleme ve applike beraber kullanılmıştır. Örneğin, batıda applike ve dival işinin birlikte kullanıldığı cepken örnekleri veya Trabzon'da kaput bezi üzerine değişik renklerde şekilli kesilmiş kumaşların applike edildiği cepken örneği gibi. İşlemeli cepkenlerde sadece dival işi ve kordon tutturma iğnesi kullanılmaz, kullanılan daha pek çok işleme teknikleri vardır. Ancak bunlar çok yaygın olan işleme teknikleridir.

İşlemeli cepkenlerin dışında Türkiye'nin hemen her yerinde özellikle de yaşlılar tarafından veya çok soğuk bölgelerde tercih edilen KAPİTONE olarak hazırlanmış cepkenler de oldukça yaygındır. Örneğin, Bursa'da kullanılan GÜDÜK, Sivas'ta kullanılan DELME gibi (Resim 3). Bu cepken türünü güneyde Mut'ta, güneydoğuda Diyarbakır, Gaziantep gibi daha pek çok bölgede görebiliriz. Kapitone cepken, kumaş ile astar arasına (eskilerde tercih edilen) yün gibi dolgu maddesi konularak, sonra da bu dolgu maddesinin içeride toplanmasını önlemek için kumaşın yüzünden desenli şekilde dikilerek tutturulması şeklinde yapılır.

Beden boyu belden daha uzun, ceket türünde giysiler de bulunmaktadır. Örneğin, Ağrı'da kullanılan kadife kumaştan yapılmış KIRTOŞKE, Afyon'da kullanılan kadife cepken, (Resim 4) bu örneklerin de uzunluğunu, boyu kalçayı örtecek kadar uzun olan Diyarbakır'da kullanılan KUTİK (Resim 5) gibi. ■

Kaynakça:

1- ERONÇ, Y. Perihan; "Giyim Süsleme Teknikleri" M.E.B. Devlet Kitapları Yayınları, 1984

2- Ahmet Turan DEMİRBAĞ, Dia arşivi.

Resim 2: Ödemiş kadın cepkeni

Resim 3: Gündüz Bursa kadın cepkeni

Zeybek

türü oyunların yapısal özellikleri

Nihat ÖTKEN

*İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı
Türk Halk Oyunları Araştırma Görevlisi*

Giriş: Dans o kadar yagın ve çeşitlidir ki her dans örneği yaşamdaki olayların farklı bir yansıması olarak kabul edilebilir. Savaşmak, evlenmek, doğurmak, ateş yakmak, gibi sıradan olaylardan tutun yaşamdaki bütün olaylara varıncaya kadar her şey dansla taklit edilir.¹

En ilkel zamanlardan en gelişmiş dönemlere kadar insan dans etmiş, hareketlerinde ve bedeninin kullanımında hep arayış içinde olmuştur.² İnsan, beden ve zaman içinde belirli amaçlar yerine getirmek için hareket eder. İşte bu amaçlar, herhangi bir zamanda veya tarih boyunca bir dansı diğerinden ayırt eden unsurlardır. Dans, belirli bir ortama ait kişilerce yaratıldığı içindir ki, kültürler değiştikçe dansın amacı da değişmiştir. İlkel insan tanrılarını yatıştırmak, memnun etmek için dans ediyordu. Uygarlık geliştikçe dans, halk kültürünün bir parçası oldu. Farklı kültürlerin ve inançların ifadesine dönüştü.³

İşte geçmişten günümüze çeşitli etkileşimlerle değişerek ve zenginleşerek gelen halk oyunları da bu farklı kültürlerin ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Halk Oyunları bir toplumun kültürel birikimleriyle oluşan, o topluma ait tüm karakteristik özellikleri bünyesinde barındıran, kültür ürünleridir. Müzik, ritim ve hareket, halk oyunlarını oluşturan temel unsurlardandır. Bu temel unsurların çeşitli etkileşimler sebebiyle değişik varyasyonlarla kullanılma biçimleri farklı oyun türlerinin oluşmasını sağlamışlardır. Geçmişten günümüze kadar bir çok farklı uygarlıkların yaşadığı bu topraklarda değişik kültürlerin birbirleri ile etkileşimleri sonucunda zengin bir kültürel yapı ortaya çıkmıştır. Farklı hayat tarzlarına sahip insanların farklı kültürleri olacağı

gibi, aynı kültür köküne sahip insanlar farklı yer ve mekanlarda farklı mahalli kültürlere sahip olacaklar, dolayısıyla bu kültürler içinde farklı oyunlar olacaktır.⁴

Halk oyunları müzik, hareket ve içinde barındırdığı diğer unsurlar göz önüne alındığında farklı türler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu türler araştırmacılar tarafından halay, bar, karşılama, hora, zeybek, horon olarak gruplandırılmışlardır. Bu türlerden birini oluşturan ve Batı Anadolu bölgesinin halk oyunları olarak bilinen zeybek oyunları diğer türlerden farklı olarak bütünüyle kendine has bir karaktere sahiptir. Bu makalede oyunların icra ediliş şekillerinden yola çıkarak ana hatlarıyla bu oyunların karakteristik yapıları birkaç boyutta ele alınarak açıklanmaya çalışılacaktır. İncelemeye ele alınan bu boyutlar; oyun formları, oyun yönleri, oynanış biçimleri, oyuncu özellikleri ve oyunlarda kullanılan hareket çeşitleri gibi unsurlardır.

Aynı zamanda bu çalışmada zeybekler konusunda daha önce yapılan araştırmalardan yola çıkılarak, bugüne kadar çeşitli araştırmacılar tarafından ortaya konmuş bilgilerle, bizim İzmir, Manisa ve Aydın yörelerinde icra edilen oyunları incelenmemiz sonucunda, tespit etmiş olduğumuz verilerin⁵ de karşılaştırmaları yapılarak sonuca gidilecektir.

Zeybek Oyunlarının Tanımları: Günümüze değin zeybek oyunları hakkında pek çok tanım yapılmıştır. Bunlardan bir tanesinde Taranç'ın bize aktardığına göre⁶ Mahmut Ragıp Gazimihal zeybek oyunlarının en zengin bölgesi olarak Batı Anadolu'nun Aydın ve Orta Anadolu'nun Kuzey bölgelerine kadar da semt semt hala göreneği çeşitleriyle koruyan meşhur Türk erkek oyunu olduğunu söylemektedir.⁷ Ayrıca zeybek kelimesinin aslının "saybak" olup, bizde kelimenin inceliş özeleşerek "zeybek" haline geldiğini belirtir.⁸ Bu ifadeden Batı Anadolu'da Aydın ilinin zeybek oyunlarının merkezi olarak kabul edildiğini ve yalnızca erkekler tarafından icra edildi-

ğini çıkartmak mümkündür. Ancak zeybek oyunlarının oyuncu özellikleri açısından ele alındığı oyunun yapısal özellikleri bölümünde, kadınlar tarafından icra edilen zeybek oyunları olduğu da ortaya konmaktadır.

Zeybek oyunlarının belli bölgede oynandığından, oynanış biçiminden ve zeybek kimliğinden bahseden Şerif Baykurt ise zeybek oyunlarını "Ege (İzmir, Aydın, Denizli, Balıkesir, Muğla) bölgemizde zeybeklerin tek veya toplu olarak oynadıkları bir oyun çeşididir. Bu bölge yiğitlerinin başkanlarına efe, genel olarak yiğitlerine de kızan denir."⁹ şeklinde tanımlamaktadır. Ahmet Vefik Paşa'nın (Lehçe-i Osmanî) sinde, Zeybek maddesinde şunlar yazılıdır. "Hafif tüfekçi askeri, Devleti Selçukiye zamanında Teke ve Aydın taraflarında Mısır'a celbolunan zabtiye askeri."¹⁰

Berrak Taranç ise zeybek oyunlarında bedensel ve ruhsal güzellikler sergilendiğini, oyunların mertlik, yiğitlik ve gururun simgesi olduğunu belirterek oyunların kökeninde sonsuz kahramanlık öykülerinin yattığını söylemektedir. Oyunların oynandığı bölgeleri de şu şekilde sınırlamaktadır. "Zeybek oyunlarının Batı Anadolu illerinden başlamak üzere Güney Batı Anadolu illeri, Orta Anadolu'nun Batı illeri ve Kuzey Batı Anadolu illerinde oynandığı görülmektedir. Bu duruma göre, İzmir, Aydın, Manisa, Denizli, Muğla, Isparta, Burdur, Antalya, Uşak, Afyon, Kütahya, Çanakkale, Bursa, Bilecik, Bolu, Eskişehir, İzmit (.....) illerinde zeybek oyunları oynanmaktadır."¹¹

Abdurrahim Karademir zeybek oyunu nu kısaca "dokuzlu aksak tartım üzerine kurulan, kahramanlık, yiğitlik, mertlik ve kendine güvenin ifadesi olan oyun türlerinden biridir"¹² şeklinde tanımlamıştır.

Zeybek oyunlarının yukarıdaki tanımlarda bahsedilen bölgelere mahsus olmasındaki temel faktörün, zeybeğin Batı Anadolu'nun dağlık arazilerinde yaşamış, belirli bir karaktere sahip bir kimlik taşımasından kaynaklandığı düşünülmektedir. "bu dans grubunun adı, danslardaki figürler, bu figürleri icra edenlerce bunlara verilen anlamlar, dansların ortaya çıkışlarındaki rivayetler, danslarda giyim kuşam ve bütünüyle tavır belirli bir kimlik ile, zeybek kimliği ile bütünleşecek şekildedir." diyor Gülay Mirzaoğlu zeybek oyunlarını şu şekilde tanımlayarak. "zeybek dansı, bugün ait olduğu saha içerisinde, tarihi bir olgu olarak varlığı kabul edilen bir sosyal teşkilat yada bir alt kültür grubuna ait hayat tarzının bugüne uzanan, estetik değere sahip bir ifadesi; bir

sanatsal dışı vurum formudur. Dansta tavır yoluyla yansıtılmaya çalışılan ruh ise, zeybeklik kimliğinin ve teşkilatının ruhudur."¹³ demektedir.

Aynı şekilde zeybeklik olgusu ve zeybekler Karademir ve Özbilgin tarafından şu şekilde açıklanmaktadır. "Zeybeklik olgusu ve zeybekler toplumun genel yapısı içindeki sosyal yaşam biçiminin sonucu olarak, kendine has, gelenek, görenek, töre ve törenleri, giyim tarzları, türküler ve oyunları ile, bulunduğu toplumun bir alt kültür grubu olarak görebiliriz. Bir bakıma toplumun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yine toplum tarafından yaratılan kahramanlardır"¹⁴

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak zeybek oyunlarının sadece belli formlarda icra edilen ve arka arkaya yapılan bir takım hareketler serisinden ibaret olmadığını söylemek mümkündür. Zeybek kelimesi, hem oyunlar hem de onu icra eden kişiler için kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmakta, zeybek yiğitliğin ve mertliğin ifadesi olarak görülmektedir. Bu yiğit, mert ve kahraman kişilerin oynadıkları oyunlarda da aynı ifadeleri yansıtan hareketler bulunmaktadır. Bu hareketlerin ve bunların kullanış biçimlerinin de bugüne kadar dile getirilmiş zeybek kimliği ile birebir örtüştüğü görülmektedir.

Zeybek Oyunlarının Yapısal Özellikleri: Zeybek oyunlarını diğer türlerdeki oyunlardan ayırt eden özellikleri birkaç başlık altında değerlendirmek gereklidir. Çünkü oyunların bünyesinde barındırdığı müzik, giysi ve kullanılan çalgıların farklı olması gibi özelliklerin yanı sıra, oyunların kendi yapılarında onu diğer türlerdeki oyunlardan ayıran yapısal özellikler de mevcuttur. Bu özellikler, oyun formları, oyun yönleri, oynanış biçimleri, oyuncu özellikleri ve oyunlarda kullanılan hareket çeşitleri şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Zeybek Oyunlarının hemen hepsinde daire formu kullanılmaktadır. "Zeybek havaları ya iki kişi , ya tek yada ikiden fazla oyuncuyla bir halka oluşturularak oynanır" diyor Rıza Tevfik de aynı şekilde oyunların daire formunda oynandığını bize aktarmaktadır.¹⁵ Ancak yüzdesi çok azda olsa, karşılıklı iki sıra formlarının kullanıldığı oyunlar olduğu da bilinmektedir.¹⁶ Bu oyun formlarını Berrak Taranç zeybek oyunlarını; bir çember üzerinde oynanan oyunlar ve bir dizi yada karşılıklı iki dizi üzerinde oynanan zeybek oyunları şeklinde sınıflandırmıştır.¹⁷ Aynı şekilde Karademir'in de bir bildirisiinde yaptığı sınıflandırma Taranç'ın sınıflan-

dırması ile aynıdır.¹⁸

Bu sınıflandırmalar bizim tespitlerimizi destekler niteliktedir.

"Halka biçiminde oynanan oyunlarda zeybekler bir av üzerinde hücum eden kartal sürüsünü simgeler"¹⁹ diyor Demirsipahi' de oyunların daire formunda oynandığını ortaya koymaktadır.

Zeybek oyunlarının oynanış yönleri daire formunda saat yönünün aksi istikametindedir. Ancak oyunlar içinde bazı bölümlerde sürekli olmamak kaydıyla saat yönünün aksi istikametine veya dairenin içine ve dışına hareket söz konusudur. İncelemeler sonucu tek bir oyunda tespit edilen karşılıklı iki sıra formunda da hareket yönü öne-geri gidiş gelişler şeklindedir. Tek kişi oynanan oyunlarda ise oyunun özelliğine göre hareket hemen her formda ve her yönde kullanılabilir. Zeybek türü oyunlarda, oyuncu özelliği açısından, incelememizde kadın ve erkek zeybeklerinin ayrı ayrı oynandığı tespit edilmiştir. Bu tespiti doğrulayacak şekilde Mahmut Ragıp Gazimihal zeybek oyunlarının meşhur Türk erkek oyunu olduğunu ve Ege adalarında da çeşitleri bizden alınıp değiştirildiğini belirtir.²⁰ Ancak bugüne kadarki yapılan çalışmalarda karma oynanan zeybek oyunlarının varlığından da söz etmek mümkündür. Bizim bu tespitlerimizi destekleyen başka çalışmalarda olduğu görülmüştür. "Eskiden Zeybek oyunları sadece erkekler tarafından oynanırdı ve bu oyunlar ağır oynanmakla birlikte oyunu oynayanın yaptığı figürlerle duygu ve karakterini belirtmeye çalıştığı görülürdü. Kadınlar kendi aralarında zeybek oyunlarını daha hızlı oynarlardı. Günümüzde ise alaca (kadın-erkek) olarak bir çok il, ilçe ve kentlerde zeybek oyunları oynanmaktadır."²¹ Taranç ise zeybek oyunlarının oyuncu özelliklerini şu şekilde dile getirmektedir. "Zeybek oyunları genel olarak yapılışları yönünden ve geleneksel olarak ferdi oyunlardır. (Tek kişi tarafından oynanır). Yalnız Balıkesir ve Bergama yöresindeki Güvende ve Bengi zeybek oyunları ikili veya dörtlü veya daha fazla kişiler tarafından oynanır. Ancak bu güne kadar tek kişi tarafından oynanan zeybek oyunları da guruplar

halinde oynanmaya başlamıştır.”²²

İncelemelerimize göre zeybek oyunları oyuncu sayısı bakımından da tekli, ikili ve toplu halde oynanan oyunlar olarak tespit edilmiştir. Mirzaoğlu'nun bize aktardığına göre²³ Gazimihal oyunların toplu halde oynandıklarını şu şekilde ifade eder. “Oyuncular ayrı ayrı fakat cümlesi aynı tempo ve figürlerle, hem de tam bir beraberlik içinde oynarlar”²⁴ Bugüne kadar zeybek oyunlarını oyuncu sayısı bakımından sınıflandıran başka araştırmacılar da olmuştur. Bunlardan Taranç zeybek oyunlarını tek oynanan zeybek oyunları, ikili yada dördütlü oynanan zeybek oyunları ve altı yada daha kalabalık kişilerle oynanan zeybek oyunları şeklinde sınıflandırmıştır.²⁵ “Tek, çift ve toplu olarak oynanan zeybek oyunlarının metrik yönden yapısı, genellikle 9 vuruşlu aksak ölçüdür.”²⁶ diyen Ataman'ın sözlerinden de yine zeybek oyunlarının oyuncu sayıları bakımından hem bizim tespitlerimizi destekler nitelikte olduğu, hem diğer araştırmacıların görüşleri ile ortak özellik taşıdığı görülmektedir.

Araştırmalarımız sonucunda zeybeklerde kullanılan tutuş şekilleri de şu şekilde tespit edilmiştir. İncelenen zeybek oyunlarının hiçbirinde bağlantılı tutuş şekillerinin kullanılmadığı tüm oyunların değişik kol pozisyonları ile bağlantısız kullanıldığı görülmüştür. Aynı şekilde Mirzalıoğlu tarafından da zeybek danslarının en belirgin özelliğinin de diğer bölgelerin danslarıyla karşılaştırıldığında el ele tutuşulan bir düzende olmayışı şeklinde ifade edilmektedir.²⁷ Yine Mirzalıoğlu tarafından bize aktarıldığına göre bu dans düzeni Gazimihal tarafından da şu şekilde açıklanmıştır. “Oyuncular ayrı ayrı fakat cümlesi aynı tempo ve figürlerle, hem de tam bir beraberlik içinde oynarlar. Öbürleri genel heyetiyle göze çarptıkları halde, bunlarda her oyuncu ayrı ayrı dikkati çeker. Birliktelik içindeki bağımsızlık adeta ferdin yiğitlik güvenliğini canlandırır. Neticede oyuncunun şahsiyet etkisi de oyunda fazlasıyla hissedilir.”²⁸

Aydın, Manisa ve İzmir zeybek oyunları üzerinde yaptığımız incelemeler sonucunda, bağlantısız şekilde kullanılan kol pozisyonları toplam 13 adet olarak tespit edilmiştir. Bu kol pozisyonlarından 7 tanesi erkek oyunlarına, 6 tanesi ise kadın oyunlarına aittir.²⁹ ■

Kaynakça:

- 1 Tefrik, Rıza, “Dans hakkında”, Folklor Doğru Dergisi, (Sa-
deleştiren: Tülay Gençtürk Demircioğlu- Cemal Demirciolu), İs-
tanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 1998, sy. 63, s.281
- 2 Çıkıgil, Necla, “Modern dans Hep Vardı”, Dans Daima, İs-
tanbul: Favori Yayınları, s. 25,28.
- 3 Aykal, Duygu. “Dans Sanatı, Koreografi ve Dans Eğitimi
İlişkileri”, Dans Daima, İstanbul: Favori Yayınları, s.51
- 4 Eroğlu, Türker, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Halk
oyunları ve Halayların İncelenmesi, Ankara: 1995, Kılıçhan Matba-
acılık, s. 5
- 5 Zeybek oyunlarına ait elde edilen tespitler yöresinde uzman
olan ve öğreticilik yapan kaynak kişilerle yapılan karşılıklı görüş-
meler ve bu görüşmelerde bizzat kendilerinin icra ettikleri oyun ka-
yıtları sonucunda yapılmıştır. Kaynak kişiler hakkında ayrıntılı bil-
gi için Bkz. Ötken, Nihal, Türk Halk Oyunlarında Kullanılan tem-
mel Hareketlerin Tespiti ve Anatolik Analizi, (Sanatta Yeterlik
tezi, 2002), s. 331
- 6 Taranç, Berrak (Arusan), Ege Bölgesinde Yaşayan Halk Mü-
ziği Ezgileri, Zeybekler ve Elli Altı Ezginin Çeşitli Yönleriyle Ka-
taloglanması, İzmir: Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konser-
vatuvarı Yayınları, 1988, s. 33-34
- 7 Gazimihal, M. Ragıp, Musiki Sözlüğü, 1961, s. 274-275
- 8 Gazimihal, Musiki Sözlüğü, s. 274-275
- 9 Baykurt, Şerif, Türk Halk Oyunları, Ankara: Halkevleri Ge-
nel Merkezi Yayınları, 1965, s. 19
- 10 Ataman, Sadi Yaver, 100 Türk Halk Oyunu, İstanbul: Ya-
pı Kredi Yayınları, 1975, s. 82
- 11 Taranç, Ege Bölgesinde .. Kataloglanması, s. 33
- 12 Karademir, Abdurrahim, “Zeybek Oyunlarında Sahneleme
ve Sahne Düzenleri”, Türk Halk Oyunlarının sahnelenmesinde
Karşılaşılan Problemler Sempozyumu, Ankara: Ötkek Matbaası,
1988, s.147
- 13 Mirzaoğlu, F. Gülay, “Müzikal Ses ve Hareketin Gücü:
Zeybek danslarının İşlevleri”, Folklor Edebiyat Dergisi, Ankara,
2000, sy. 24, s. 255
- 14 Karademir, Abdurrahim, Özbilgin, M. Öcal, “Ödemiş
Halk Oyunları ve Zeybeklik Olgusu”, Motif Dergisi, İstanbul:
2003, sy. 34, s. 29
- 15 Tefrik, Rıza, “Dans hakkında”, s.285
- 16 Ayrı ayrı 3 yöre üzerinde tek tek ayrıntılı olarak incelenen
zeybek oyunları içinde bir istisna olarak Aydın yöresi “ince memed”
kadın oyununda daire ve karşılıklı iki sıra formunun birlikte kulla-
nıldığı da tespit edilmiştir.
- 17 Taranç, Ege Bölgesinde Kataloglanması, s. 32
- 18 Karademir, “Zeybek ... Sahne Düzenleri”, s.148
- 19 Demirsipahi, Cemil, Türk Halk Oyunları, İstanbul: Türki-
ye İş bankası yayınları, 1978, s. 359
- 20 Gazimihal, Musiki Sözlüğü, s. 274,
- 21 Taranç, Ege Kataloglanması, s. 32
- 22 Taranç, Ege Kataloglanması, s. 31
- 23 Mirzaoğlu, “Müzikal.... Zeybek danslarının İşlevleri”, s.
256
- 24 Gazimihal, M. Ragıp, Türk Halk Oyunları Kataloğu II,
Nail Tan, Ahmet Çakır (Ed.) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları,
1997, s.194
- 25 Taranç, Ege Kataloglanması, s. 32
- 26 Ataman, 100 ... Halk Oyunu, s. 82
- 27 Mirzaoğlu, “Müzikal.... Zeybek danslarının İşlevleri”, s.
255-256
- 28 Gazimihal, Türk Halk.... Kataloğu II, s.194
- 29 Toplam 23 adet oyun üzerinde yaptığımız incelemeler so-
nucunda her yörenin kol pozisyonları ayrı ayrı ayrıntılı bir biçimde
incelenmiştir. Her yörenin birbirinden farklı özellikler taşıdığı gö-
rülmele beraber burada verilen bilgiler bu incelemeler sonucunda
tespit edilen ve zeybeklerde ortak kullanılan genel kol pozisyonları-
dır. İncelenen tüm oyunlarda kullanılan kol pozisyonları hakkın-
da daha ayrıntılı bilgi için Bkz. Ötken, Nihal, Türk Halk Oyunları
nda Anatolik Analizi, s. 204, 224, 244

< Devamı bir sonraki sayıda

Divriği-Eğrisu çeşmesinin ejder başlı lüllesi

Doç. Dr. Mustafa DENKTAŞ

E.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü

Eğrisu köyü, Sivas ili Divriği ilçesine 25 km. uzaklıktadır. İnceleme konumuz olan çeşme, köyün içerisinde bulunan ilkokulun bahçesinde yer almaktadır (Fot.1).

Günümüze orijinal haliyle ulaşamayan çeşmenin bağımsız olarak kesme taştan inşa edildiği ve çeşmenin üst bölümünün tamamen yıkıldığı görülmektedir. Muhtemelen sivri kemerli bir çeşme nişine sahip olan eserin sivri kemerin oturduğu yanlardaki yığma ayakların üstündeki profilli başlıklardan sonraki üst bölümü tamamen yıkılmıştır. Çeşme nişi içerisinde iki niş dikkati çekmektedir. Çeşmenin tek lüllesi de niş duvarı içerisindeki sade bir taş üzerine bağlanmıştır. Çeşme nişinin zemininde bulunan yalak orijinal olmayıp sonradan yapılmıştır. Günümüzde yıkık olan

çeşme, bir okulun bahçesinde bulunuyor olmasından dolayı Atatürk'e ait büstün kaidesi olarak kullanılmaktadır.

Çeşme nişi içerisinde bulunan altı satırlık mermer kitabede (Fot.2) eserin banisi olarak Şakir Efendi'nin adı yazılıdır.

Kitabenin okunuşu**

- Bani-i Zaviye-i ol Derviş Baba kim Safderûn

- Bir işaret ile bulup bu suyu gösterdi kemâl

- Bendesî Şakir Efendi dahi gayret eyleyip

- Yapdı bu âsâr-ı hayret- güzîn-i Bîmişâl

- Sî vü düden çıkdı şu tarih-i Hil-mî cûş edip

- Akdı zembem-veş bu çeşm-i çeşmeden âb-ı zülâl H.1307/M.1889

Kitabenin anlamı: Zaviye'nin banisi o Derviş Baba ki iyi niyetle bir işaretle bu suyu bulup kemal gösterdi. Müridi Şakir Efendi'de gayret edip bu hayret verici eserleri benzersiz bir şekilde yaptı. Şu Hilmi'nin tarihi coşup üç ve ikiden çıktı. Bu çeşmenin gözünden saf temiz su aktı.

Kitabenin metninden ebced hesabıyla tarih düşüldüğü de anlaşılmaktadır.

Fotoğraf 1

Köyü

Çeşmenin ejder başı şeklindeki lülesi pirinçten döküm tekniği ile yapılmıştır. Çeşme oluğu/borusuna monte edilen lülede ejder figürü sadece baş kısmıyla tasvir edilmiştir (Fot.3-4). Ejderin ağzı suyun akmasını sağlayacak şekilde dairesel bir boru olarak düzenlenmiştir. Üst dudak yukarıya doğru kalkık ve ucu geriye doğru kıvrılmıştır. Dudanın üst yüzeyi diagonal çizgilerle hareketlendirilmiştir. Alt ve üst çenesine üçer sivri diş kabartması işlenerek ağız tasviri tamamlanmıştır. Ejderin baş kısmında çok belirgin olarak gözlerin işlenmiş olduğu dikkati çeker. Gözler “çekik badem göz” olarak tasvir edilmiştir. Gözlerin altına açılan dairesel delikler muhtemelen lülenin çeşme borusuna bağlanmasını kolaylaştırmak için yapılmış olmalıdır. Ejderin baş kısmında, geriye kıvrılmış bir saç veya yele tasviri görülmektedir. Yayvan bir akant yaprağı biçiminde düzenlenen yelenin üzerine kazıma tekniğiyle dört satır halinde aşağıdaki kitabe yazılmıştır (Fot.5).

Kitabenin okunuşu:

- Evlâd-ı Mânev-(i)
- Şakir Efendi'nin
- Hayrâtı
- H.1306/M.1888

Kitabeden anlaşılacağı üzere H.1307/M.1889 tarihinde çeşmenin, H.1306/M.1888 tarihinde ise çeşmenin üzerinde bulunan ve kitabesi olan pirinç lülenin Şakir Efendi tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Fakat pirinç lülenin çeşmeden bir yıl önce yapıldığı görülmektedir.

Uzakdoğu hatta Çin kaynaklı¹ fantastik bir figür olan ejder, Hindistan'dan Moğolistan'a, İran'dan Anadolu'ya neredeyse tüm Asya kültürlerinde² çeşitli sembolik anlamlarla değerlendirilmiştir. İslâm öncesi Türk sanatında da izlerini bulduğumuz ej-

der figürü Anadolu Türk sanatında taştan çiniye, ahşaptan madene, alçıdan dokumaya kadar farklı malzemeler üzerinde hemen her dönemde karşımıza çıkmaktadır.

Y.Çoruhlu figürün kökeninin Çin'in gösterilmesinin şüpheyi karşılanması gerektiğini, Ordos ve Sibiryâ bronzlarındaki kertenkele vücutlu kurtların Çin ejderinin prototipi sayılabileceğini belirterek ejderin Türk kültüründe iki temel sembolizme sahip olduğunu ileri sürer.³ Çinlilerde olduğu gibi İslâm öncesi Türk sanatında da ejderin bolluk, bereket ve kuvvet sembolü olarak kullanıldığı, ancak zamanla kötülüğün simgesi olarak tasvir edildiğine de dikkat çeker.⁴

Çin sanatında renkleri ve pençe sayıları bakımından farklı ejder tipleri bulunduğu ve meselâ sarı ejderin henedan simgesi olarak kabul edildiği bilinmektedir. Benzer yaklaşımlar Türk mitolojisinde de görülmektedir. Örneğin, gök ejderin suyu, bolluğu ve yeniden dirilişi simgelediği kabul edilmektedir.⁵

Anadolu Türk sanatında Selçuklu dönemiyle birlikte farklı yapı türlerinde, farklı malzemelerle ejder tasvirlerine rastlanmaktadır. Kale, kervansaray gibi anıtsal ölçekli eserlerin kapılarına yüksek kabartma olarak işlenebildiği gibi,⁶ madenden yapılmış kapı tokmakları⁷ ve çeşme lülelerinde⁸ birbirinden farklı ejder tasvirleriyle

karşılaşılmaktadır.

Anadolu Selçuklu sanatındaki ejder tasvirlerinde figür, uzun gövdesi düğümler veya kıvrımlar yapan, iki başlı başlardan birinin gövdeyi ısırır şekilde gösterildiği bir yaratık olarak ele alınır. Vücut pullarla bezenir ve bazı örneklerde ayaklar ve kanatlar tasvir edilir. Baş, çene, ağız, diş, göz ve kulağın belirtildiği şekilde işlendiği bölümdür. Ejderler, birbirleriyle boğuşur şekilde tasvir edildikleri gibi, hayat ağacı şeklinde başka bir motifle (Erzurum Hatuniye Medresesi taçkapısında) veya kartal gibi başka bir figürün kanat uçları olarak da (Divriği Ulu Cami batı cephede) tasvir edilmişlerdir.

Anadolu Türk sanatındaki ejder figürlerini, tasvir edildikleri yapı veya objeye göre yorumlamak doğru bir

Fotoğraf 2

Fotoğraf 3

Fotoğraf 4

yaklaşım olacaktır. Kale, saray, han kapılarındaki ejder tasvirleri içeriye kötülüklerin ve düşmanın girmesini önleyecek bir tılsım olarak kabul edilebileceği⁹ gibi bunlara ilâveten kervansaraylarda bolluk, bereket ve çok kazan- cın da simgesi olarak düşünülmüş olmalıdır.

Makalemizde ele aldığımız çeşme lülesinde olduğu gibi ejderler, yağmurla, suyla dolayısıyla da bolluk ve bereketle ilişkilendirilmiştir. Uzakdoğu sanatında ejderlerin yağmur yüklü bulutları da sembolize ettiği¹⁰ göz önüne alındığında obje ile (lüle) simgesel anlamın örtüştüğü dikkati çeker.

Kısaca tanıtmaya çalıştığım Divriği Eğrisi köyü çeşmesinin ejder başı şeklinde biçimlendirilen lülesi, erken örneğini Amasya-Tokat yolundaki Hatun Hanı'nın (M.1239) çeşmesinde gördüğümüz uygulamanın biçim olarak farklılaşmış fakat aynı sembolik anlamlarla 19. yüzyılın sonunda (M.1898) tekrarlanmış bir örneğini oluşturması bakımından önemli ve dikkat çekicidir. ■

** Çeşme ve lüle üzerinde bulunan kitabeler Prof.Dr.Kerim TÜRKMEN tarafından okunmuştur. Çeşme lüle'si Öğretim Görevlisi Yüksek Mimar Merih ŞENGÜL tarafından çizilmiştir.

Kaynakça:

1) Çin sanatı ve mitolojisinde ejderle ilgili olarak bkz. C.A.S.Williams, *Outlines of Chinese Symbolism & Art Motives*, New York, 1976, s.132-141 ; Jessica Rawson, *Chinese Ornament. The Lotus and the Dragon*, London, 1990, s.89-120; Donald A.Mackenzie, *Çin ve Japon Mitolojisi*, (Çeviri: Koray Akten), İstanbul,1996, s.49; Wolfram Eberhard, *Çin Simgeler Sözlüğü*, (Çeviri:A.Kazancıgil-A.Bereket), İstanbul, 2000, s.104-107.; J.C.Cooper, *An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols*, London 2001, s.55-56.

2) N.M. Titley, *Dragon in Persian Mughal and Turkish Art*, London,1981.

3) Y.Çoruhlu, *Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi*,

İstanbul, 1995, s.43.

4) Y.Çoruhlu, a.g.e., s.44.

5) E.Esin, "Evren (Selçuklu Sanatı Tasvirinin Türk İkonografisinde Menşeleri)", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, S.I, Ankara, 1969(1970), s.162.; G.Öney, *Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları*, Ankara, 1992, (3. Baskı), s.49.

6) Konya ve Ani kaleleri ile Karatay Han ejder kabartmalarıyla ilgili olarak bkz. G.Öney, "Anadolu Selçuk Sanatında Ejder Figürleri", *Belleten*, C.XXXI-II, S.130, Ankara, 1969, s.172,173,175.

7) Ejder tasvirli kapı tokmaklarıyla ilgili olarak bkz.Ü.Erginsoy, *İslam Maden Sanatının Gelişmesi*

(Başlangıcından Anadolu Selçuklularının Sonuna Kadar), İstanbul, 1978, s.327-330; H.Acun, "Ejder Motifli Kapı Tokmakları ve Değişik Örnekler", *Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar*. Güner İnal'a Armağan, Ankara, 1993, s.1-19.

8) Y.Önge, "Anadolu'da Ejder Başlı Madeni Çeşme Lüleleri", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, S.1, Ankara, 1969,(1970), s.183-185.

9) G.Öney, a.g.m.,s.190.

10) G.Öney,a.g.e., s.49; Donald A..Mackenzie, a.g.e, s.50,55-56

Fotoğraf 5

Halkbilimci-Ressam Ekber Yeşilyurt ile

at ve at başı süslemeleri üzerine...

25

At, Avrat, Silah... At murat'tır. Ata dost gibi bakıp, düşman gibi binmelidir, atın dik başlısı, yiğidin ağır başlısı, attan kalanı öküze dökerler, boş torba ile at tutulmaz, atı alan Üsküdar'ı geçti, atlarla ilgili bu deyimler atalarımızdan yadigar olan ve bizim Anadolu kültürümüzün bir parçasını yansıtan deyimlerden sadece bir kaç tanesi...

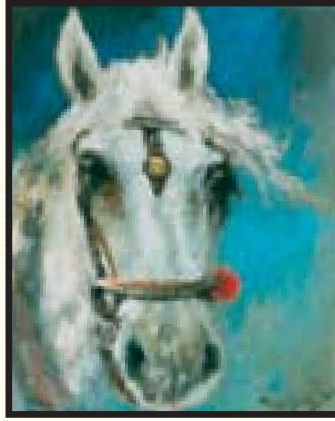
Görülüyor ki, Anadolu kültürünü yaşamaya doymuyorum, doyacağı da benzemiyorum. Öyle benimsemiş, öyle özümsemişim ki, Türk insanının gelenek ve göreneklerinden görüp yaşaması gereken şeyleri sanata döküyorum. Kadın baş bağlamaları, at başı süslemeleri... Bu değerler yaşadığımız toplumun sahip olduğu en büyük değerlerden sadece bir iki tanesi. Benim sanat pencereden baktığınızda tuval üzerine ve daha sonra sanatı seven insanlara o kadar çok şey aktarabileceğimi sonradan görebiliyorum.

Yazarın kalem, şairin şiirleri, bende atlar konuştur...

Yine fırçalarımı konuşturmuş ve atları malzeme etmişim kendime. O kadar güzel kullanmışım ki hem de, insanın hayvan sevgisi, at sevgisi daha da yüceliyor. Aslında ben onları malzeme etmiyorum, onları seviyorum ama gerçekten seviyorum. Atlar üzerinde de yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum. Payton atları, Koşum Atları, Yarış atları, Doruk atları, Yabani atlar ve daha binlerce...

Sanatı kültürel değerlerimizle bütünleştirip resimlerime yansıtmaya çalışıyorum.

Evet, benim için Anadolu kültürü ve değerlerimiz her zaman önde gelir. Bu değerlerle yaşadığımız kültürün bana sunduğu her ayrıntıyı tuallerime aktarmaya çalışıyorum. Çünkü bana göre en gizemli hazine bizim kültürümüzde saklı, o da kendisini sanatın içinde barındırır. Bu değerleri

Ekber Yeşilyurt'un fırçasından Atlar.

yaşayarak ve sanatımızla paylaşarak ayakta tutmaya çalışıyorum.

At, Avrat, Silah... Üç unsuru ele alıyorum resimlerimde. Folklorculuğum ve kadın baş bağlamalarımın yanında at başı süslemeleri benim için çok önem taşıyor. Resimlerimde bütün at çeşitlerini bulmak mümkün hemen hemen... Yarış atları, yabani atlar, payton atları ve daha sayamayacağım kadar atların başını süsledim fırçamla. Canlı renklerle adeta bütünleşmiş atlar, başlarına yaptığım süslemelerle. Püsküller, boncuklar, örme süslemeler...

Sadece atları değil bütün hayvanları seviyorum, fakat atların yeri Türk milletinin gönlünde olduğu gibi bende de başka...

At, asırlar boyu Türk'lerin folkloruna, edebiyatına, şiirlerine, resim sanatına, spor ve oyunlarına girmiştir. At; Türk zenginleri kumandaları, beyleri ve padişahları için daima bir şan ve şeref kaynağı olmuş, bu kişiler her zaman en iyi atları yetiştirerek en iyi atlara sahip olmak istemişlerdir. İyi bir atın nasıl olması, beden yapısının ve gövdesinin hangi özelliklere sahip olması gerektiği

ve at bakım ve beslenmesi hakkında halk dilinde ata sözleri mevcuttur. Atı alan

Üsküdar'ı geçti, At murat'tır, at, avrat ve silah...

Hatta eski Türkler arasında at adeta bir inançtı. Günlük hayatlarında ata, cenaze törenlerinde bile yarışlar düzenleyecek kadar büyük yer vermişlerdi. Ölen babadan miras kalan atlar, evlatların arasına en zeki, en cesur olanına geçerdi. En zayıfları ise koyunları alırdı. Atları alabilmek için erkek olmakta şart değildi. Üstün yetenekli kız evlatlar da pekala atları alabilirlerdi. Kızlar at sırtında ere varır, at ile yaşam savaşı verir.

Atları çok iyi tanıdığım söylenebilir.

Atlarla ilgili yeterli bilgiye sahip olduğumu da söyleyebilirim. Eee tabii bunun içine sevgi giriyor. Sadece sevmek ve onlara bu sevgiyi iletmek ve onların da alması yeterli oluyor. Yeter ki dost olduğunuzu anlasınlar.

At, geçmiş yıllarda çiftlik hayvanları arasında bugünkünden daha büyük bir önem taşımıştır. Çünkü gerek tarımda gerekse ulaşım, çekim, binek ve yük taşıma işlerinde iş hayvanı olarak yararlanılmıştır. Ayrıca, kara ordularında gerek süvari, gerekse yük taşıma birliklerinde ve topların çekim işlerinde, bugün motorlu araçların gördüğü hizmeti görmüştür.

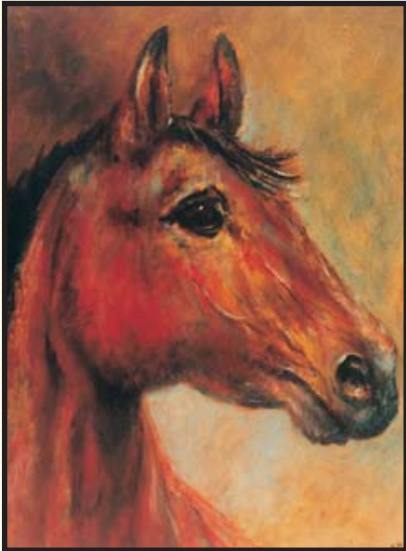
Atların alnında, ayaklarının ucunda, yele ve kuyruklarında ya da vücudunun herhangi bir yerinde bulunan renk değişikliklerine "nişane" denir. Bunlar başta yeleda, ayaklarda ya da vücudun herhangi bir başka yerinde olabilir. Baştaki başlıca nişaneler; Kartopu, Akıtma ve Seki'dir. Kartopu; bazı atların alnındaki yuvarlağımsı, yıldız, hilal ya da kalp biçimindeki beyazlıklardır. Akıtma; bazı atların alnından aşağıya burnuna doğru uzanan beyazlığa verilen addır. Eğer beyazlık alt dudakları içine alacak şekilde alt çeneye taşmışsa, bu atlara "Ağzı Kilitli" denir. Her nedense bu atlar, halk arasında uğursuz sayılır. Seki; bazı atların ayaklarının alt tarafında bulunan beyazlıklardır.

Türkiye'de tarım işlerinde at kullanılması gelişmiş Avrupa ülkelerine oranla biraz daha farklıdır. Gerçekten Türkiye'de tarımda çok hızlı makinanalaşmaya karşın, bazı bölgelerde halen at gücünden yararlanılmaktadır. At, tarihte bütün milletler tarafından sevilerek yetiştirilmiştir. Fakat Türklerin at yetiştiriciliğinde ve kullanımında daha özel bir yeri vardır. Atı ilk evcilleştirenlerin Orta Asya'daki eski Türk boylarının olduğuna dair belgeler vardır. Eski Türkler atla çok yakından ilgilenmişler, onu sevmiş ve benimsemişlerdir.

Yabani atları da terbiye ederlerdi. Aynı zamanda çok sayıda at besleyerek de nam salmışlardı. Sürüler halinde at yetiştirirler, bunların binlercesini yabancı ülkelere ya satarak gelir sağlar ya da

kendilerinde olmayan nadide ipek kumaşlarla değiş tokuş ederlerdi. Kimse- nin dokunamadığı yabani atları yakala- yıp terbiye etmek eski Türkler'e mah- sus bir maharetti. Benim resimlerimde de görebilirsiniz, yabani atları. Hatta yabani atların çeşitliliğini.

Atımla ilgili bir anımı da sizinle paylaşmak istiyorum. Fakat artık bir at sahibi değilim. Ben küçükken daha or- taokul yıllarımda çok sevdiğim ve on- dan hiç ayırlamadığım bir atım vardı. Onu o kadar seviyordum ki benim bir parçam olmuştu artık. Her sabah ve ak- şam kendim yemeğimi yemeden önce onun yemini veriyor, onu tarıyor ve sevgi, şefkat ve ilgi gösteriyordum. Birbirimizi çok seviyorduk. Yatma sa- atimin on olduğunu sanki o da biliyor- du. Çünkü yatmadan önce onu mutlaka bir kere kontrol ediyordum. Bir yılbaşı akşamı arkadaşlarımla eğlenecedydik. At, ahırın ortasında bir direğe zincirle bağlı kalıyordu. At, direğin etrafında döndükçe zincirde gevşek olduğu için direğe dolanmadan boşta dönüyordu. O gece arkadaşta kaldım. Yem vermemiş- tim. Atım boynundaki zincir bağlı ol- duğu ağaca dolanarak boğulmuştu. Belki kötü bir anım ama atımı çok se- verek anıyorum. Hala inanamam. Söz ederken bile içimden bir şeyler kopar. Onu resimlerimde görüyorum, her at resmi yapışımda onu görür gibi oluyo- rum. At sevgisi çocukluğuma dayanır. Bu nedenle benim için üç unsur çok önemli demiştim. Bu anım At, avrat, silah deyiminin benim sanatımda önemli bir yerini teşkil eder.

Ekber Yeşilyurt, folklor da ol- duğu gibi sanatın pek çok dalı- na el atmış, çok iyi özümsemiş ve benimsemiş biri. Öyle ki bu- nu resimleriyle de ispat etmiş...

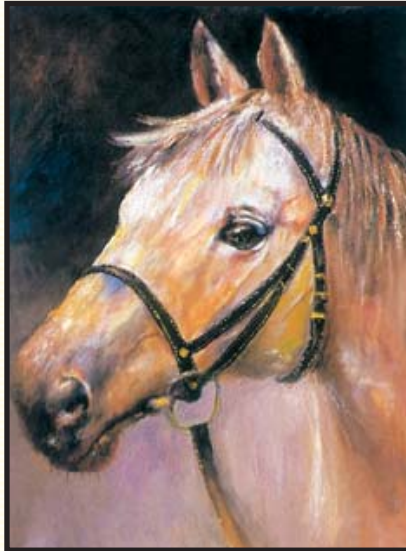
Sanatçı, "Anadolu'dan Yöresel Gö- rüntüler" isimli resim sergisinde yer alacak olan eserlerine kaybolmaya yüz tutmuş otantik değerleri tuvaline akta- rıyor. Anadolu'da yaptığı çalışmalar ve araştırmalar sonucu her yörede, her atın baş süslemelerinin ayrıcalıklar taşıdığını ve her kadının da farklı bir baş bağ- lama şekli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bunlara bağlı olarak tüm bunların in- sanlar arasında birer iletişim aracı yeri- ne geçtiğini gören Yeşilyurt, bu kültü- rel değer taşıyan ananevi özellikleride eserlerinde yansıtır...

Eserlerinde Anadolu'yu yansıtan üç önemli unsuru ele alıyor;

At, Avrat ve Silah.

Hemen silahın açıklamasını yapı- yor ve "benim silahım kültüredir." di- yor. Bu silahının da çok etkili olduğu- nu dile getiren Yeşilyurt, silah yerine Atatürk portreleri çiziyor ve eserlerinde güzel olan değerlerin, orjinal olan tüm önemlerin kaybolmuşluğuna yer ver- meye, bunu insanlarla paylaşıp onların yaşamlarına biraz da olsa katmaya özen gösteriyor. Çünkü, Anadolu kültürünü yaşaması ve yaşatmasını seven hem sa- nat yapar hem de sanatsever o...

Sanatçının ilgilendiği sanat dalı sa- dece resim değil tabi ki. Folklorculuk

27

ta onun özümsemediği, benimsediği uz- man alanlarından sadece biri.. Sanatçı- nın, eserlerini çalışırken folklorculuk yanından etkilenmemesi imkansız olsa gerek. ■

ANAMAS

dağı

etimolojisi

Zahide ŞAHİN

Erciyes Ünv. Fen - Edb. Fak.

Anamas dağı adının etimolojisi ile ilgili değişik kaynaklarda değişik bilgiler yer almaktadır. Bunlardan birincisi:

Kara Osman ve karısı Döndü de, diğer Yörükler gibi, hayvanlarını otlatmak üzere yaylaya getirmişlerdi. Hayvanlarıyla birlikte elverişli bir toprağa yerleşmişlerdi. Kara Osman sözünün eri, güvenilir, alçak gönüllü bir adamdı. Karısı Döndü ise diline çabuk, bir dediği bir dediğini tutmayan, bir duyduğunu yedi obaya yayan bir kadındı.

Sekiz yaşlarında sağlam yapılı bir oğlan çocukları vardı. Adı Rüstem idi. Rüstem bir gün, belki de çocuğun etkisi ile komşularının kümesine girivermişti. Komşularının çadırlarında kimsecikler yoktu. Kümeste bulunduğu yumurtaları doğruca kendi çadırlarına götürdü. Çadırdaki anası vardı; Rüstem'in yumurtalarla geldiğini görünce önce şöyle bir baktı; sonra bunu olağan bulmuş gibi işine devam etti. Oysa kendi tavukları yoktu. Neden sonra sordu:

"Kim verdi, sana o yumurtaları Rüstem?..."

"Kimse vermedi ana. Komşuların kümesinden aldım, kimsecikler yoktu çadırdaki..." diye karşılık verdi Rüstem. Anasının bu şekilde davranacağını ummuyordu. Hatta dayak yiyeceğini bile düşünmüştü.

Fakat yumurtaları çok seviyordu. Kimse olmayınca da alıvermişti kümeden. Oysa anası dayak atmak şöyle dursun, en küçük kötü bir söz bile söylememişti.

"İyi öyleyse...yarın sabah yumurta kaynatırız. Sakın babana bir şey deme..."

"Olur ana. Sen deme, ben hiç demem...Sonra döver beni. Sen hiç dövmezsin değil mi ana?..."

"Elbette dövmem yavrum. Bir iki yumurta için çocuk mu dövülmüş hiç. Sen hiç tatlı canını üzme emi..."

Rüstem anasının bu şekilde davranışına çok sevinmiş, önceleri duyduğu suçluluk duygusundan kurtulmuştu. Babası bir başkasının kümesinden yumurta çaldığını duysa, dayaktan öldürürdü. Birden babasına kızmaya başladı. Ne olurdu birkaç yumurta çalmışsa? İşte anası gördüğü halde hiçbir şey söylememişti.

Rüstem bu ilk hırsızlığını sürdürdü gitti. Çünkü anası hoş görmüş, babasının haberi bile olmamıştı. Yumurtaları nereden bulduklarını sordu ise de Döndü Kadın bir şeyler uydurmuştu elbette. Daha sonraki günler

Rüstem'in ne zaman canı yumurta çekse, komşu kümesinden aşırıveriyordu.

Öyle ustalıklarla yapıyordu ki bu işi, kimsenin haberi olmuyordu. Günler birbirini kovalıyor, Rüstem her geçen zaman biraz daha serpilip büyüyordu. Önceleri yalnızca yumurta çalan Rüstem, zamanla tavuk, kuzu, para çalmaya başladı. Hırsızlık yaptıkça hoşuna gidiyor, yakalanmadığı içinde gurur duyuyordu. Çünkü diğer oba gençleri ile konuşurken çok duymuştu:

"Yaman hırsızmış şu adam kimse...Hep çalışıyor, fakat hiç yakalanmıyor."

"-Bu kafayı iyi yolda kullansa iyi olurdu..."

"-Öyle fakat çekirge bir sıçrar, iki sıçrar, üçüncüsünde yakayı ele verirmiş. Görün, bakın bir gün mutlaka yakalanacak."

"-Yakalansada kim olduğunu bir öğrensek...Hani oldukça merak ediyorum kim olduğunu..."

Rüstem bu konuşmaları duydukça daha dikkatli davranıyor, bir türlü yakalanmıyordu. Demek ki her çekirge üçüncüsünde yakayı ele vermiyordu. Şimdiye kadar yaptığı hırsızlığın sayısını kendisi bile bilmiyordu. Hiç kimse kendisinden şüphelenmiyordu. Bir anası biliyordu. Çaldıkları şeyleri hep anasına getiriyor, ya da başka yerlerde satarak anasına ve kendisine bir şeyler alıyordu. Onun için anasından zarar gelmezdi. Bunca çalışıp çabalayacağına, havadan yaşıyordu. Ne diye didinildi.

Böylece yıllar geçmişti, Rüstem yirmi yaşına girmişti. O gün bütün Yörükler koyunlarını ve keçilerini otlatmak üzere erkenden Antalya'ya inmişlerdi. Çünkü havalar birden soğumuş, aynı zamanda yaylada ot kalmamıştı. Kış ve bahar boyunca kıyılardaki ovalar otlatmaya elverişli oluyordu. Kara Osman, karısı Döndü ve oğulları Rüstem keçi ve koyunları için en iyi otlak olarak Karanlık sokak çevresini bulmuşlardı. Karanlık Sokak Antalya'nın doğusunda ve oldukça yakındı. O kış ve baharı Karanlık sokak çevresinde geçireceklerdi. En çok Rüstem istemişti buraya konmalarını, çünkü Antalya'ya yakındı. Koyunları kendisinin otlattığı geceler atına atlayıp şehre gider, zengin kimselerin evlerini soyabilirdi. Antalya'da çok zengin kimseler vardı ve Rüstem bunlardan bir kaçının evini biliyordu. Karanlık sokak çevresine konarken bu zengin kimselerin evlerine girmeyi tasarlamıştı.

Bir gece koyunları otlatırken bu düşüncesini gerçekleştirmeye karar verdi. Atına atladığı gibi şehrin yolunu tuttu. Zengin diye duyduğu Süleyman Ağa'nın evine yaklaştı.

Herkes uykuda idi. Sessizce eve girdi. Yükte yeğni, değerde ağır ne varsa toplamaya başladı. Yan odada evin gelini yatıyordu. Rüstem, kadının kocasının askerde olduğunu biliyordu. Gelinin çok bileziği olduğunu da duymuştu. İçeri girip sessizce geline yaklaştı, bağırmasına fırsat vermeden iyice yakaladı ve ağzını tıkadı. Kadıncağız uyanmış, neye uğradığını anlayamamıştı. Çırpınıyor, fakat Rüstem'in güçlü kollarından kurtulup yardım isteyemiyordu. Rüstem kadını zararsız duruma getirince kollarındaki bilezikleri çıkarıp aldı. Sonra çabukça evden çıktı. Atına atladığı gibi doğruca koyunlarının yanına döndü.

Böylesine vurgunu ilk kez yapıyordu. Kim bilir anası ne kadar sevinecekti. Fakat bilezikleri saklamalı, aradan bir zaman geçtikten sonra başka bir şehirde satmalıydı.

Oysa babasının kendisine hediye ettiği ve üzerinde babasının adı yazılı bıçağı evde düşürdüğünden habersizdi. Haberi olsa, kendisine bu kadar güvenmez, bu kadar rahat olmazdı.

Evin gelini bir süre sonra ipi gevşeterek yardım istemiş, uyuyan ev halkı hemen yardımına koşmuştu. Böylece evin hırsız tarafından soyulduğu ortaya çıkmıştı. Yapılan arama sonucu üzerinde Rüstem'in babasının adı yazılı bıçak bulunmuştu. Sabah olunca bıçağı yanına alan Süleyman Ağa doğruca kadiya gitmişti. Durumu anlattıktan sonra bıçağı kadiya vermişti. Kısa bir soruşturma sonucu, Kara Osman'ın Karanlık sokak çevresinde koyunlarını otlatan Yörüklerden biri olduğu ortaya çıkmıştı. Kara Osman'ı tanıyan hiçbir kimse buna inanmak istememişti. Çünkü Kara Osman'ı çok iyi bir kimse olarak biliyorlardı. Yine de iki zaptiye çıkarılıp gerekli bilgi alınmak üzere Kara Osman'a gönderildi. Bıçağı gören Kara Osman kendisinin olduğunu belirtmiş, fakat oğlunun kullandığını da ifade etmişti. Bunun üzerine zaptiyeler Rüstem'i tutuklayıp kadiya götürdüler. Kadı soruşturmayı derinliğine yaptığında Rüstem'in daha bir çok hırsızlıklar yaptığını ortaya çıkardı. O devirde kadı ne derse o olurdu. Hırsızlığın cezası da oldukça büyüktü. Duruma göre idam cezası bile verilebiliyordu. Rüstem'in küçük yaştan beri hırsızlık yaptığını öğrenen kadı da idam cezasını uygun bulmuştu. Bunu duyan Kara Osman üzüntüsünden ve kalp yetmezliğinden öldü. Döndü Kadın ise perişandı. Kocasını ölmüş, oğlu asılmak üzere hapse atılmıştı. Kendisini suçlu buluyordu, iş isten geçmişti.

İdam günü gelip çatığında son isteği sorulan Rüstem son bir defa anasını görmek istediğini belirtmişti. Kadı onun bu son isteğinin yapılmasına izin verdi. Anası geldiğinde Rüstem ona kinle bakmış, fakat bunu bel-

li etmek istememişti.

Düşündüğünü yerine getirmesi için ona iyi davranmaya kararlıydı. Anası ise gözyaşları dökerek oğlunun boynuna sarılmış, bir türlü bırakmıyordu. Neden sonra önceği ile gözyaşını kuruladı. Rüstem duygularını belli etmeden anasına şöyle söyledi:

“Canım Anam...Artık beni asacaklar. Ne olur, son bir defa dilinden öpeyim. O öpülesi dilinden...”

Döndü kadın oğlunun düşüncesinden habersiz uzatmış, fakat aynı anda çırpınarak geri sıçramıştı. Acı ile kıvranıyor, bağırarak istiyor, fakat bağırıyordu. Çünkü Rüstem, anası dilini çıkarır çıkarmaz bütün gücü ile ısırılmış ve koparıp yere tükürmüştü. Durumu dehşetle izleyen zaptiyeler hemen Rüstem'i yaka paça kadının huzuruna götürmüşler, durumu anlatmışlar.

“Gidi huysuz adam, nasıl kıydın anana?” diye bağırıldı kadı. “Oysa o seni dokuz ay karnında taşıdı, yıllarca besleyip büyüttü. Yerin cehennem olsa gerektir...”

Rüstem bu sözler üzerine ağlamaya başladı. Herkes buna şaşıtı. Anasının dilini koparacak kadar katı yürekli olan bu adam, şimdi ağlıyordu. Rüstem ağlayıp sınırları boşalınca derin bir soluk aldı. Sonra şöyle söze başladı.

“Yerim cehennem olsa gerektir, bilirim. Fakat anamın dilini kopardığımdan değil. O bunu çoktan hak etmişti. Keşke daha önce yapabilseydim...”

“Ya nedenmiş bakayım? Hele anlatta bizde bilelim” dedi kaldı.

“Anlatayım Kadı Efendi...” diye başladı Rüstem.

“Ben küçükken komşumuzun yumurtasını çalmıştım. Anam bunu hoş gördü. Üstelik beni bu işi devam ettirmem için teşvik etti. Ben hep çaldım bu yüzden, anamsa bilirdi. Hiç kötü olduğunu söylemedi. Ben o zamanlar daha sekiz yaşında idim. İyi ne, kötü ne bilmezdim. Anamsa bilirdi elbet. Yaptığım işin kötü olduğunu söylese idi bir daha yapmazdım. Şimdi de sizin huzurunuzda hırsız olarak çıkmazdım. Hırsızlığa küçükken başladığımdan alıştım, kendimi bildiğimde bu yüzden bırakamadım. İşte sonunda çekirge misali yıkalandım. Oysa yakalanmaz çekirge sanırdım kendimi. Çünkü anamda öyle söylüyordu. Senin üstüne yok derdi bana. Beni hırsız yapan anam oldu, dilini koparmam bu yüzden. İyi şeyler söyleseydi bana, kötü şeyler değil. O benim hayatımı yıktı, beni asacaksınız. Öteki dünyada yerim cehennem. Bu dünyamda zehir oldu, öteki dünyam da zehir oldu... Az bile yaptım Kadı efendi. Onun için beni değil anamı as...”

Kadı bu sözler üzerine uzun uzun düşündü. Haklıydı Rüstem, suçlu olan anasıydı. O da cezasını bulmuştu. Bundan sonra kimseye zararı dokunmazdı herhalde. Rüstem de suçunu anladığına göre onu asmanın bir anla-

mı yoktu. Önemli olan kişinin suçunu anlaması ve doğru yola yönelmesi idi. Kadı Rüstem'in bundan sonra doğru yolu bulacağını biliyordu. Fakat bunca yıl işlenen suçların cezası da verilmeliydi ki bu ona bir ders olundu. Bu yüzden Rüstem'in idam cezası kaldırılmış iki yıl hapis yatması uygun görülmüştü. Bu arada kadı insanlara ibret olmak üzere ve unutulmasın diye Rüstem'in ilk hırsızlık yaptığı yaylaya Anamas Yaylası denmesini halka duyurmuştu. O gün bu gün bu yaylanın adı “Anamı as” anlamına gelen Anamas diye bilinir. ⁽¹⁾

Anamas adı ile ilgili bir diğer görüş ise: “Çok eskiden bu dağda (Anamas Dağı) bir zengin ağa yaşarmış. Astığı astık, kestiği kestikmiş. Ağanın adamları, sürüleri, sürülerine bakan çobanları varmış. Çobanların biri özü sözü doğru, yağız bir delikanlı imiş. Delikanlı, ağanın kızına aşık olmuş. Yıllarca “Ben bir çobanım, o ağa kızı” diye aşkını kor yapıp içine saklamış. Ama bir zaman gelmiş dayanamamış “Ana” demiş “Bana ağanın kızını isteyeceksin.” Ana önce korkmuş ama oğlunun solan yüzüne dayanamamış, gitmiş kızı istemiş.

Meğer kız da çobanı severmiş. Ağa kızının hatırı için çobanın dileğini hoş görmüş. Demiş ki, “Kızımı veririm ama koyunlarımı bir gün susuz bırakacak, ertesi gün göl kıyısına götüreceksin, onlar suya koşarken, kaval çalıp geri çevirecek.”

Çoban kabul etmiş. Ağanın dediği gibi sürüyü susuz bırakıp, göle götürmüştü. Tam yaklaştıklarında başlamış kaval çalmaya. Cümle koyunlar, kuzular durmuşlar. Kavalın sihirli sesi onları büyülemiş. Suyu görmez olmuşlar. Yalnız içlerinden biri kendini sudan alamamış. Binlerce başlık sürüdeki bir koyun yüzünden de ağa “olmaz” demiş. Bir daha denemişler. Yine olmamış. Üçüncüsünde inatçı koyun da kavalın nağmesine uyup su içmemiş. Bu defa ağa “Bir kere daha dene” deyince çoban kızmış. “Anamı assalar bu kızı almam” demiş ve vermiş kendini dağa. Bir daha ne gören olmuş, ne sesini duyan. “Anamı assalar” sözü de yılların altında ezile değişen Anamas olmuş, günümüze gelmiş. ⁽²⁾

Anamas adı etimolojisi ile ilgili bir diğer görüş ise: Anamas adının aslı, Luwi dilinde Ana (wa) - (u) ma, “Yamaç Halkı” öğelerinden türetilmiş olan Anama'dır. ⁽³⁾

Anamas adı etimolojisi ile ilgili diğer bir görüş: Anamas sözü, “Anamı-as” biçiminde Türkçe bir söz olmayıp Rumca'dır ⁽⁴⁾ şeklin- dedir. ■

Kaynakça:

(1) Hasan NUR; Anamas, Ankara, s.1 - 15.

(2) Musa SEYİRCİ; “Anamas Yaylası ve Isparta Yörükleri”, Kültür ve Sanat Dergisi, Sayı. 22, Haziran 1994, s.38.

(3) Isparta Turizm Envanteri; Isparta, 1997, s.15.

(4) Ali TANYILDIZ; Honamlı Yörükleri, Isparta, 1990, s.180.

9. Motif Halk Bilim Ödülleri & Motif 15. Kuruluş Yıldönümü

*Motif'in, Geleneksel
9. Motif Halk Bilim Ödülleri ve
Kuruluşunun 15. Yılı Kutlama Töreni
26 Aralık 2003 tarihinde
İstanbul Lütfi Kırdar Kongre
ve Sergi Sarayı'nda
gerçekleşti.*

30

"Ey yaranı memduhu safa,
Olasız gam hanesinden cüda,
Kimsenin yolunu yolsuza uğratmasın
hüda,
Diyeceğim şu; güler yüz, tatlı dil,
Can gövdeye mülk değil,
Kara sakaldan ak sakala erdim,
Ne ki insanoğlu ile başladı, hepsini
gördüm.

Çisil çisil yağışlı bir sabah, dünyanın
dört yol ağzında durdum.

Yerle gök arasına sıkışmış nice yaralı
yürek var.

Bir bir gördüm.

Yaşamak için ölenleri, ölmek için ya-
şayanları gördüm.

İnliti dolu pişmanlık dolu ümitsiz ev-
ler gördüm.

İyiye ayak altında, kötüyü baş üstünde
gördüm.

Merhameti yıkık bir duvar dibinde ağ-
larken gördüm.

Güneşli hava da gördüm, yağışlı hava
da gördüm.

Çok gördüm, yarım gece yarım gün-
düz.

Gecem de gördüm, gündüzüm de gör-
düm.

Ne ki insanoğlu ile başladı, hepsini
gördüm."

"Bazı kişiler yada kurumlar vardır.
Yalnızca kendileri yiyip içerek hayatlarını
yaşamak yerine, benden sonra kalanlara da
bir şeyler bırakmalıyız derler. İşte, "Ben
giderim adım kalır, dostlar beni hatırla-
sın." sözü bu tür insanlar ve kurumlar için
biçilmiş kaftan gibidir. İsimlerine yaraşır
onurlu bir yaşantı sürerler. Geçmişten ka-
lan kültürel mirası, ellerinden geldiği,
güçlerinin yettiğince koruyup yaşatmaya
çalışırlar. Kültürlerinin devamı için elle-
rinden geleni yaparlar. İşte tam 15 yıl ön-
ce bu düşüncede ki insanları çatısı altında
bir araya toplayarak bu gece hep birlikte

yaşayacağımız muhteşem organizasyonlara
ve faaliyetlere imza atan Motif Halk
Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor
Kulübü'nün 9. Geleneksel Motif Halk Bil-
lim Ödülleri Töreni ve Motif'in Kuruluşu-
nun 15. Yılı Kutlama Töreni'ni onurlan-
dırmanızdan kıvanç duyuyoruz. Bu akşam
burada insanoğlunun yarattığı sadece gü-
zellikleri göreceğiz. Çirkinliklere asla yer
yok. Popüler kültüre inat birilerinin hala
çalıştığının ispatı bu akşam. Bu sebeple İst-
anbul Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sara-
yı gibi dev bir salonu doldurarak bizleri
yüreklendirdiğiniz için sonsuz teşekkürler
ediyoruz." cümleleri ile gecenin açılışını
yapan Sunucu İkbâl GÜRPINAR, sözleri-
ni, "Geleneksel faaliyetlerinden biri olan
Motif, Halk Bilim Ödülleri Töreni ile ger-
çek anlamda ilkeli çalışmalara imza atmış
kişi, kurum ve kuruluşlara ödülleri takdim
ederek yapılan çalışmaların bir kez daha
hak ettiği değeri almasına vesile olmakta-
dır. Türkiye genelinde Türk kültürüne
hizmeti geçen kişi, kurum ve kuruluşlar
arasında yapılan değerlendirmeler netice-
sinde bu akşam burada 12 dalda ödül tak-
dimi yapılacaktır. Ancak Motif Halk
Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor
Kulübü'nün 15. Kuruluş Yıldönümü mü-
nasebetiyle 19 kişi, kurum ve kuruluşa da
Motif 15. Yıl Özel Ödülleri takdim edile-
cektir." diyerek tamamlayan GÜRPINAR,
Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı'nın
akabinde gecenin açılış konuşmasını yap-
mak üzere Motif Halk Oyunları Eğitim
Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Genel
Başkanı Mehmet Zeki BAYKAL'ı kürsüye
davet ederken "Dile kolay. Tam 15 yıl ön-
ce, böylesine ulvi bir amaç için bir araya
geldiğimizi söyleseler inanın bir çok kişi
inanmazdı. Her şey hayal etmekle başlı-
yor. Ve beynimiz sadece ve sadece kendi
dilimizden emir alıyor. 15 yıl önce bir sa-
nayici, bir iş adamı benim yiyip içmem,
benim mutlu olmam hiçbir şey ifade etmi-
yor. Önemli olan bireysel mutluluk değil,
tüm Türk halkının mutluluğu diye dü-
şündü. Arkadaşlarıyla yek yürek olarak bu
muhteşem kurumun ilk adımlarını attı.
Ve bizler bu gün görüyoruz ki insanoğlu-
nun isteyince başaramayacağı hiçbir şey
yok. Bu başarının mimarına sonsuz şük-
ranlarımızı sunuyoruz" diyerek sözlerini
tamamladı.

BAYKAL konuşmasında şunları söyle-
di: "Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği
Gençlik ve Spor Kulübü ile Motif Dergi-
si'nin düzenlemiş olduğu, 9. Motif Halk
Bilim Ödülleri ve Motif'in Kuruluşu'nun
15. Yılı Kutlama Töreni'ne hoş geldiniz.
Türk folkloruna hizmette, 15 yılı geride
bırakmanın heyecanını Motif Ailesi olarak
sizlerle paylaşmaktan onur duyuyoruz. 15
yıl boyunca Türk Halk Kültürünün yaşa-

tılıp yaygınlaştırılması amacıyla hizmet etmekte olan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü, gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerde gelecek nesillere sağlam temellere dayanan akademik ve sanatsal boyutu bütünleştirici çalışmalarını sunmayı ilke edinmiştir. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Halk kültürüne hizmet alanında her zaman ilklere imza atmış ve kamuyunun takdirini toplayan bir kurum olmuştur. Motif'in, 15 yıllık başarı grafiğinin oluşmasında emeği geçen tüm kişi kurum ve kuruluşlara huzurlarınızda tüm içtenliğimle şükranlarımı sunuyorum. Değerli konuklar bu vesile ile müjdelemek isterim ki; Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nı kurmuş bulunuyoruz. Bundan böyle Motif, çalışmalarına Vakıf çatısı altında devam ettirecektir. Bu gece, sizlerle, iki ayrı heyecanı, birlikte yaşamaktayız. 9. Motif Halk Bilim Ödülleri Töreni'ni bu anlamlı günümüzde kutlamak heyecanımızı bir kez daha arttırıyor. Türk halk bilimine hizmet eden kişi, kurum ve kuruluşlara verilecek olan ödüller bu yılda, çok titiz bir çalışma sonucunda, tespit edilmiştir. Bu yıl farklı dallarda verilecek olan ödüllere Ulu Önder Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetimizin 80. yılı münasebetiyle Büyük Ödül'de dahil edilmiştir. Değerli konuklar; bu gece huzurlarınızda Motif Halk Bilim Ödüllerinin takdim edileceği tüm kişi, kurum ve kuruluşları bir defa daha tebrik ediyorum. Ayrıca; Motif'in kuruluş amacı içerisinde yer alan konularda hizmetleri bulunan ve bu gece Motif Özel Ödüllerini alacak olan kişi, kurum ve kuruluşları da huzurlarınızda kutluyorum. Sözlerime son vermeden önce 15 yıldır bizleri yalnız bırakmayan emeğini ve desteğini esirgemeyen herkese teşekkür ediyor, 2004 yılının, dünyaya barış, dostluk ve kardeşlik getirmesini diliyorum, daha nice yıl dönümü etkinlik-

lerimizde bir arada olabilmek dileğiyle saygı ve sevgilerimi sunuyorum" dedi.

Açılış konuşmalarının ardından, sunucu İkbâl GÜRPINAR, 15. Yıl Özel Ödülü'nü Motif Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL'ın elinden alan sanatçı İbrahim TATLİSES'i : " Şimdi huzurlarınıza önemli bir şahsiyeti davet etmek istiyorum. O kişi, her ne işe başladıysa başarıyla sonlandırdı. O yalnızca bir sanatçı değil, aynı zamanda bir iş adamı. Bir pizzacı dükkanı açabilirdi ancak, Türkiye'nin yadsınamaz bir gerçeği olan kebab kültürüne sahip çıkarak yaşattı ve yaygınlaştırdı. Bir çok sektöre adım attı ve hangi işe baş koyduysa mutlaka Türk motiflerini kullandı. Türk Halk Müziğini bizlere yeniden yaşattı ve sevdirdi. Onun türkülerini çocuklarımız büyüdü. Hala yediden yetmişe herkes ona hayran. Şarkısında tek başına olduğunu söylüyor ama o tek değil. Onu sevenlerle çok ama çok" diyerek sahneye davet etti.

İbrahim TATLİSES ödül ile ilgili düşüncelerini: "En sıkıntılı gecelerim böyle geceler. Her türlü bülbül olurum ancak, burada heyecandan titriyor insan. Gerçekten böylesi saygın insanların huzurunda ödül almak, hele ki halk müziğinin her dalının aynı çatı altında toplandığı Motif'in bu güzel gecesinde ödül almak, halk müziği adına ve bütün halk müziğine gönül verenler adına gurur verici. Ben çoğu zaman halk müziği söylemiyorum ama biliyordunuz, ben aslında iyi bir türkücüyüm. Müziğin evrenselliğine olan inancım, müziğin kendi başına bir dev olduğunu düşünüyorum. Yıkılması asla mümkün olmayan bir dev. Bana göre Halk müziği onunda devidir. Gerçekten Motif'e çok teşekkür ediyorum. Bu güzel gecesinde yer aldığım için, beni de düşünerek Motif 15. Yıl Özel Ödülü'nü bana layık gördükleri için başta başkan Zeki BAYKAL'a ve tüm emeği geçenlere şükranlarımı sunuyorum. Bu akşam dünyanın en güzel ödülünü al-

dım. Bu ödül benim için çok önemli, anlamlı ve bir o kadarda değerli bir ödül.” diyerek belirtti.

İbrahim TATLİSES ödülünü aldıktan sonra muhteşem sesi ile misafirlere unutulmayacak dakikalar yaşattı.

TATLİSES’in müzik ziyafetinden sonra 9. Motif Halk Bilim Ödülleri’nin takdimi- ne geçildi.

Halk Bilim Hizmet Ödülü Prof. Fikret DEĞERLİ tarafından Prof. Dr. Ali Rıza BALAMAN’a takdim edildi. BALAMAN, ödülle ilgili düşüncelerini, “Bana bu ödülü layık gören Motif Ailesine öncelikle teşekkür ediyorum. Motif Ailesi diyorum. Çünkü benim için çok geniş bir aile. Buna Anadolu’da horanta denir. Dededen toruna, amcadan yeğene, eltiden görümceye herkesin bir arada olduğu aynı tarlada üre- tip, aynı kazanda tüketip, aynı çatı altında yaşayan bir aile. Motif Türkiye’de üretiyor an- cak Türkiye’de tüketmiyor. Türkiye dahil dünya kazanında tüketiyor. Bizleri gururla temsil ediyor. Motif’in barkovizyonunu iz- ledikten sonra buna olan inancım bir kez daha pekişti. Gördüm ki Motif Ailesi çok değerli çalışmalar yapmakta.” sözleri ile ifade etti.

Halk Bilim Teşvik Ödülü, Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU tarafından Yrd. Doç. Dr. Ahmet TERZİOĞLU’na takdim edildi. TERZİOĞLU ödülle ilgili düşüncelerini , “ Halk Bilimine gönül vermiş insanları bu akşam burada bir araya getiren Motife çok teşekkür ediyorum. Halk kültürüne gönül vererek hizmet etmekte olan sizlerle be- beraber olmaktan mutluluk duyuyorum. Şahsı- ma bu ödülü layık gördükleri için Motife şükranlarımı sunuyorum.” dedi.

Halk Müziği Hizmet Ödülü Fatih Kaymakamı Ahmet Ertan YÜCEL tarafın- dan sanatçı Kamil SÖNMEZ’e takdim edildi. SÖNMEZ, “Motif Ailesine, bu an- lamlı ödül için teşekkür ediyorum. Artık, bende, bu ailenin bir ferdiyim. Bana bu akşam çok büyük bir onur bahsettiler. Bu

ödül bana, bizlerden sonra halk müziğine hizmet edecek olan gençlere örnek olabil- diğimizi gösterdi. Motife ve değerli baş- kanları Zeki Bey’e bu hizmetlerinden dola- yı minnetlerimi sunuyorum.” dedi.

Halk Kültürü Hizmet Ödülü Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü’ne takdim edildi. Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Rıza KAYLAN ödülü üniversitesi adı- na Fatih Belediye Başkanı Eşref ALBAY- RAK’tan aldı. KAYLAN ödülle ilgili dü- şüncelerini, “ Üniversitem adına söylemek isterim ki, bu ödülün hem gururunu hem de onurunu yaşıyorum. 15. yılını dolduran Motife sonsuz 15 yıllar diliyorum. Ayrıca yayını zor bir derginin devamlılığını sağla- dıkları içinde kendilerini ayrıca tebrik edi- yorum.” diyerek belirtti.

Halk Oyunları Hizmet Ödülü Eminö- nü Belediye Başkanı tarafından Oktay GÜZELBEY’e takdim edildi. GÜZEL- BEY ödülünü alırken, “Allah her şeye ka- dirdir. Bakın bir zamanların halk oyunla- rında ekip başı olarak sahnede fırtına esti- ren Oktay GÜZELBEY’i geçirdiği felç se- bebiyle ne hale geldi. Ama yine şükürler olsun ki, bu akşam bu ödülü, sizlerin hu- zurunda alabiliyorum. Biz klasik kültür sa- natçıları sanatımızı icra ederek bir süre sonra tükeniriz. O zaman döneriz pınara ve kana kana içeriz. Doyar ve yeniden sanatı- mızı icra etmeye başlarız. Motifte, bu pı- nardan kana kana içenlerden ve içirenler- dendir. Motifi, oluşturdukları kurumsal kimliklerinden dolayı tebrik ediyorum. Ayrıca, böylesi önemli bir kurumun vakıf- laşmış olmasından dolayı duyduğum memnuniyeti de sizlerle paylaşmak iste- rim.” dedi.

Halk Müziği Teşvik Ödülü Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN tarafından sanatçı Sevcan ORHAN’a takdim edildi. OR- HAN ödülle ilgili duygularını, “Bu yaşta bu ödülü alabilmek benim için çok büyük bir onur. Motife beni bu ödüle layık gör- dükleri için teşekkür ediyorum. Bu ödülle beni desteklediklerini de teşvik ettiklerini

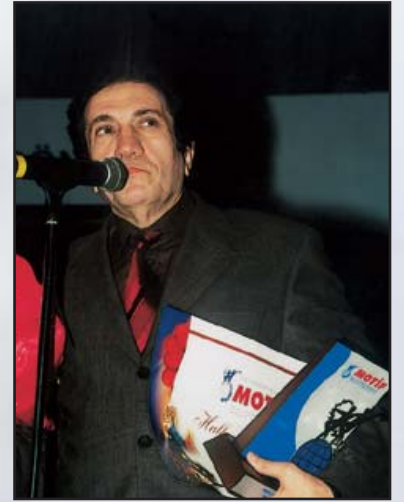

gösterdiler. Bende bundan sonrasında yapacağım tüm çalışmalarda bu ödüle layık olmaya gayret edeceğim. Motif Ailesi'ne şükranlarımı sunuyorum" diyerek belirtti.

Maddi Folklor Ürünlerini Derleme Ödülü İstanbul Milletvekili İrfan GÜNDÜZ tarafından, Safranbolu Evleri sebebiyle Karabük Valisi Cemalettin SEVİM'e takdim edildi. SEVİM, "Türkiye dünya medeniyetinin, kültürün bol olduğu bir ülkedir. Bu medeniyet ve kültür M.Ö. 3000 yıllarına dayanmaktadır. Safranbolu ilçemizde bulunan bu medeniyet Hititler, Selçuklular, Romalılar, Bizanslılar ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan zamanımıza kadar gelmiş bulunan büyük bir medeniyettir. İşte bizlerde yakın tarihimize kadar bu değerleri taşımanın sevincini, mutluluğunu, gururunu duyuyoruz. Kuruluşunda manevi desteğim olan Motif'ten bu ödülü almak benim için ayrıca bir mutluluk oldu. İstanbul'da görev yaptığım 1988-91 yılları arasında Motif'in kuruluşuna tanık olmuş birisi olarak bu geceyi yaşamak beni onurlandırdı. Geçen yıllar bana gösterdi ki; Motifliler çok iyi çalışmışlar. Değerli başkanları Zeki BAYKAL ve diğer yöneticileri Motif'i bu günlere getirebilmek için maddi ve manevi emeklerini hiçbir zaman esirgemediler. Kuruluşunda 15-20 öğrencisi bulunan Motif, bu gün gördük ki, bu büyük salonu hınca hınç doldurabiliyor. Bu çok güzel bir gelişme. Hele birde vakıfa dönüşüyor olması ayrı bir güzellik. Motif inanıyorum ki, bundan sonra İstanbul'a ve güzel yurdumuza çok daha güzel hizmetler sunacaktır. Bizleri bu ödüle layık gördükleri için başta değerli başkanları Zeki BAYKAL'a ve tüm Motiflilere teşekkür ediyorum." dedi.

Maddi Folklor Ürünlerini Derleme ve Yaşatma Ödülü Ekber YEŞİLYURT tarafından Prof. Dr. Hatice Örcün BARIŞTA'ya takdim edildi. BARIŞTA, "Öncelikle Motif ailesine teşekkür ediyorum. Bu ödülü onurla taşıyacağım. Bugün Motif bana göre 21. y.y.'in en büyük olayını yapıyor. Bilim adamlarını, halk bilimcileri, bürokratları ve sanatçıları böylesi güzel bir organizasyonda bir araya getiriyor. Kısacası Motif bizlere geleceği getiriyor. Bu güne kadar böyle bir toplantı hiç yapılmamıştı. Bu sebeple diyorum ki, beraber olduğumuz sürece daha çok güzel şeyler yaparız." dedi.

Türk Folkloruna Katkı Sağlayan Kuruluş Ödülü Devlet Konservatuvarı'nın kurulması nedeni ile Sakarya

Üniversitesi Rektörlüğü'ne verildi. Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müdürü Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU ödülü, üniversitesi ve kurumu adına Sabahattin TÜRKOĞLU'ndan aldı. EROĞLU ödülle ilgili düşüncelerini, "Yıllarca halk kültürüne hizmet etmiş bir kişi olarak bu akşam bu ödülü almaktan büyük mutluluk duyuyorum. Ayrıca Fırat sahilinden çıkıp, buralara kadar gelip ve burada Türk kültürünü bütün dünyaya duyuran bir genç kardeşimin yanı Zeki BAYKAL'ın geldiği noktayı gururla izliyorum. 1999 yılındaki deprem felaketinden sonra kurulmuş olan Devlet Konservatuvarı'nın duvarlarını kendi elleriyle boyamış olan hocalarıyla, kendi sıra ve sandalyesini taşımış olan öğrencileriyle bugün bir kurum haline gelmiş olan Devlet Konservatuvarı'na böyle değerli bir ödülü layık gördükleri için Danışma kurulu üyelerine de ayrıca şükranlarımı sunuyorum." sözleri ile ifade etti.

Medya Halk Bilim Ödülü TRT GAP Televizyonu "Türk Şöleni" programına layık görüldü. Programın yönetmeni Mustafa BUDAK ve programın sunucusu Ekrem ATAER ödülü, TRT ve programda tüm emeği geçenler adına Dernek Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL'dan aldılar.

BUDAK ödülle ilgili düşüncelerini, "Bizler aranızda Diyarbakır'dan katılıyoruz. İstanbul'da ve Ankara'da suyun başında bir çok kişi varken bizleri bu ödüle layık görmeleri büyük bir onurdur. Motif'in 15. yılını kutluyor, Türkiye Cumhuriyeti'nin 80. yılında bizlere bu anlamlı ödülü takdim ederek bize bu mutluluğu tattırdıkları için sonsuz teşekkürler." diyerek belirtirken, ATAER ise, "Bu güne kadar bizlerden hep türk hikayeleri dinlediniz. Ancak Motif Ailesi bizlere bu akşam en güzel türküyü söyledi, en güzel türk hikayesini yaşattı. Motif'e teşekkür etmek istiyorum. Motif gibi kurumların desteği var olduğu müddetçe bizler emeğimizden en ufak bir tenzilat yapmayacağız." dedi.

Motif 15. Yıl Özel Ödülü'ne layık görü-

len ve programdan erken ayrılacak olan sanatçı Bedri AYSELİ'nin ödülünü Bayrampaşa Belediye Başkanı Hüseyin BÜRGE takdim etti. AYSELİ ödülle ilgili duygularını, "Motif'in şahsıma layık gördüğü bu ödülü onurla taşıyacağım. Motifimizin 15. kuruluş yıldönümünü kutluyor, daha nice yıllarda birlikte olmayı diliyorum. Kuruluşundan bu güne her zaman Motif'in yanında oldum ve var olduğum sürece her zaman yanında yer alacağım" diyerek belirtti.

Motif 15. Yıl Özel Ödülü'ne layık görülen bir başka isimse 2003 yılına damgasını vurmuş, programlar, randevular ona göre yapılmış, çocuklar ödevlerini ona göre ayarlamış, insanların yürekleri dağlanmış, İhlara Vadisi yeniden canlandırmış Asmalı Konak Dizi idi. Asmalı Konak Dizisi'nden Yönetmen Çağan IRMAK ve oyuncu İpek TUZCUOĞLU ödülleri Dernek Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL'dan aldılar. IRMAK ödülle ilgili duygularını, "Yılın Yönetmeni olarak şahsıma verilmiş olan bu ödülü Motif'ten almak çok gurur verici. Lise ve üniversite yıllarında başta Ege Zeybek ve Adıyaman yöresi halk oyunlarında oynamış biri olarak bu ödülün bende ayrı bir yeri var. Motife, bana bu heyecanı yeniden yaşattıkları için teşekkür ediyor, bundan sonrasında hep birlikte olacağımıza olan inancımı belirtmek istiyorum." şeklinde ifade etti.

TUZCUOĞLU ise, "Ödülü hemen kalbimin üzerine koydum. Çünkü bu ödül benim için çok özel bir ödül. Gerek sanatçı kişiliğimle ve gerekse özel yaşantımla, her zaman halkın içinde, halktan biri olarak var oldum. Yılın sanatçısı seçilerek bu ödülü almanın onuru ve kıvancının yanında, bu ödülü taşıyabilmenin de büyük sorumluluğunu hissetmekteyim. Motife ve tüm Motif ailesine çok teşekkür ediyorum. Ve her zaman onların yanında olacağımı belirtmek istiyorum." dedi.

Ödül takdimlerinden sonra İkbâl GÜRPINAR'ın duru sesinden;

"Sen bizim dağları bilmezsin gülüm

Hele boz dumanlar çekilsin de gör
Her haftası bayram, her günü düğün
Hele yaylalara çıkılsın da gör

Bilmezsin ovalar nasıldır bizde
Kağnılar yollarda yoncalar dizde
Saydıklarım damla değil denizde
Hele bir ekinler ekilsin de gör

Görmedin sen bizim mavi suları
Karlar eriyince kırar yuları
Köpük olur beyaz, sel olur sarı
Hele taştan taş dökülsün de gör

Sen bizim köyleri görmedin ki hiç
Yolları toz çamur, evleri kerpiç
O kirli kabukta o en temiz iç
Hele bir yakından bakılsın da gör

Anlamaz bilmezsin sen bizim halkı
Sevgiyi bulasın yakına gel ki
Kalıplar gerçeği göstermez belki
Gönül perdeleri sökülsün de gör"

diye akan dizelerle sahnedeki yerlerini alan Motifli gençler, 15. yıla yakışır bir gösterinin heyecanı ile sahnedeki yerlerini aldılar.

Motif Bursa Şubesi'nden katılan öğrencilerle birlikte 120 elemanın sahne aldığı programda sırasıyla, Şaman Dansı, Şanlıurfa

Yöresi, Bitlis Yöresi, İzmir Yöresi, Dilek Ağacı Dansı, Bursa Yöresi, Bolu Yöresi, Artvin Yöresi ve Kırklareli Yöresine ait halk oyunları gösterileri sergilendi. İzleyicilerin ayakta alkışladığı bu gösteri Motif ailesi için çok özel ve önemli gecede ancak bu kadar iyi bir performansla sergilenebilirdi.

Halk oyunları gösterisinin bitiminde Motif 15. Özel Ödülleri'nin takdimine geçildi.

Ödülleri Dernek Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL'dan alan ödül sahipleri ödülle ilgi duygu ve düşüncelerini şöyle belirttiler.

Prof. Dr. Toktamış ATEŞ: "Bu salonda sayısız kereler konuştum. Çoğu zaman acı vesilelerle konuştum ve yaşadığımız toplumda bir yozlaşmayı, çürümeyi üzüntüyle izlerken attığı her adımda toplumumuzun öz değerlerini ön plana çıkarmaya çalışan bir bilim insanı olarak büyük acılar da duydum. Ama bu akşam ki toplantı bir ömrün boşa geçmediğinin, bunca emeğin heba olmadığının göstergesidir. Motif'e ve Motif'li gençlere bana yaşamımın en güzel anlarını yaşattıkları için minnetlerimi sunuyorum."

Selahattin ALPAY: "Sanat hayatım boyunca dört kez halk tarafından yılın sanatçısı seçildim. Ancak bu ödülün bende ayrı bir yeri var. Bir irfan yuvası Motif'ten bu ödülü alabilmek beni çok mutlu etti. Bu anlamda kendimi şanslı hissediyorum."

Gençlik ve Spor İl Müdürü Tamer TAŞPINAR: "Sayın bakanımız Mehmet Ali ŞAHİN beyefendinin ödülünü kendileri adına almak üzere aranızda bulunmaktayım. Kendilerinin teşekkür ve başarı dileklerini sizlerle paylaşmak isterim. Motif'i kültürel değerle-

rimizi yaşatmada gösterdiği üstün gayretten dolayı canı gönülden kutluyorum. Gençlik ve Spor İl Müdürü olarak kendileriyle gurur duyduğumu belirtmek isterim. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü olarak kendilerine her zaman destek vereceğimizi ve her zaman yanlarında olacağımızı söylemek isterim."

TÜRSAB Genel Müdürü Hakan HİMMETOĞLU: "TÜRSAB Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Başaran ULUSOY yurt dışında olması münasebetiyle kendileri adına ödülünü almak üzere aranızda bulunmaktayım. Sayın ULUSOY, aranızda olamadığı için çok üzgün olduğunu belirtmemi istediler. Ayrıca bu müstesna aile fotoğrafı içerisinde kendilerine verilmiş olan bu özel yer için başta Zeki BAYKAL beyefendi olmak üzere tüm Motif ailesine çok teşekkür ediyoruz."

Avukat Rahmi ÖZKAN: "Motif, bu gün muhteşem bir organizasyona ev sahipliği yaptı. Bu anlamda kendilerini kutluyorum. Şahsıma verilmiş olan Motif 15. Özel Ödülü'nü ofisimin en güzel köşesinde koruyacağım ve çocuklarıma ulvi bir miras olarak bırakacağım. Yılın hukukçusu olarak bana takdim edilen bu ödülün anlamı bende çok büyük olmuştur. Ayrıca değerli halk oyuncu gençleri başarılı gösterilerinden dolayı kutluyorum."

Malatya Eğitim Vakfı Başkanı Mustafa BAŞDEMİR: "Bu akşam oturduğum koltuktan sadece Motif'in başarılarını gözlemledim ve gurur duydum. Ortak ilkesi gençlere hizmet olan Malatya Eğitim Vakfı'nın başkanı olarak, genç kuşaklara bu kadar güzel yatırımlar yapan, onları doğruya, güzele ve en önemlisi kültürlerini yaşatmaya yönlendiren başta değerli başkan, dos-

tum Zeki BAYKAL'a ve tüm Motif ailesine teşekkür ediyorum. Bu anlamlı ödül, bizleri, gençlere daha fazla hizmet götürebilmek için şevklendirmiştir."

İzzet ALTINMEŞE: "Motif'in 15. yılını bütün yüreğimle kutluyor ve başarılarının devamını diliyorum. Genç nüfusun çoğunlukta olduğu ülkemizde, böylesi yürekli gençleri bu akşam burada izledikten sonra gelecekte hiç korkmuyor ve ulus olarak daha uzun yıllar ilelebet ayakta, dimdik duracağımıza inanıyorum. Motif ailesinin bir ferdi olarak şahsıma da ödül layık gördükleri için kendilerine çok teşekkürler ediyorum."

rum. Ben her zaman Motif'in yanında oldum ve bundan sonrada Motif'in yanında bir Motifli olarak yer alacağım."

Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN: "İşte Türk halkı ve işte Motif. İyi ki, sizler üretiyorsunuz ve iyi ki Motif bunlara sahip çıkıyor, koruyarak yaşatıp yaygınlaştırıyor. İşte bu sebeple Motifli olmak bir ayrıcalıktır. Şahsıma bu ödülü takdim ederek, bana da bu ayrıcalığı yaşattıkları için teşekkür ederim."

Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU: "Hepinizi kalbi muhabbetimle selamlıyor, şahsıma bu ödülü layık gördükleri için tüm Motif

ailesine teşekkürlerimi sunuyorum."

Prof. Fikret DEĞERLİ: "Böylesine özel ve güzel bir günde söylenecek o kadar çok şey var ki. Ancak geriye dönüp baktığımda hayatımda asla pişmanlık duymayacağım tek şey var. O da halk kültürü değerleri içerisinde yaşamış olmak. Bu vesile ile adıma bu ödülü takdim eden Motif'e çok teşekkür ediyorum."

Ekber YEŞİLYURT: "Bu gece ilk olarak sahneye Prof. Dr. Suat GEZGİN'in (kendisi aramızda bulunamadığı için) adına ödülünü almak üzere çıktım. Şimdi ise şahsıma verilen ödülü almak için huzurlarınızdayım."

çok mutlu olduğumu belirtmek isterim."

Emin MANCI: "15 yıl önce, 15 kişi bir araya gelerek Motif'i kurduk. Şu anda görüyorum ki bizler 15 milyonlara doğru koşuyoruz. Bu gurur verici tablo karşısında heyecanlanmamak mümkün değil. Sizlere, biz Motif ailesini yalnız bırakmadığınız için şükranlarımızı sunar, şahsıma verilmiş olan ödül münasebetiyle teşekkürlerimi sunarım."

Ödüllerin takdiminden sonra, Motif'in 15 yıllık geçmişini yansıtan, Motif Marşı okundu.

"Selam, Selam, Selam
İyiye yaslanan emeğin sesi
Doğruya sarılan bileğin gücü
Güzeli koruyan yüreğin özü
İşte bu Motif'in tertemiz yüzü
İşte bu Motif'in aydınlık yüzü

Bilime uzanan yollara çıktık
Sanata adanan yıllara sorduk
Kültürü yaşatan canları sevdik
Gençliğe inanan Motif'le çocuk
Motif'le gelişen yarınlar olduk

Tokmak vuran ellere
Türkü yakan dillere
Mızrap değen tellere
Selam

Derin bakan gözlere
Dürüst gülen yüzlere
Işık tutan sözlere
Motif'ten selam"

dizeleri salon da büyük bir coşkuyla yankılanırken, sahneye gelen 15. yıl pastası misafirler eşliğinde Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL tarafından iyi dilek ve temennilerle kesildi. Tüm ödül alan kişi, kurum ve kuruluş temsilcileri ile ödül takdim eden misafirler hatıra fotoğrafı çektiler geceyi ölümsüzleştirdiler. Güzel senelere ve yeni ödüllere doğru barış ve mutluluk dilekleriyle. ■

“Halk Kùltürlerinin Uluslararası İlişkilere Katkısı” sempozyumu

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü ve Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü işbirliğinde gerçekleştirildi.

nun yer aldığı sempozyum açılış törenine İstanbul Üniversitesi Rektörü, üniversite protokolü, basın mensupları, bilim adamları ve bir çok araştırmacı katıldı.

Saygı duruşunun akabinde İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından sempozyumun açılış konuşmalarına geçildi.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL açılış konuşmasında; “Sayın Rektörüm, rektör yardımcılarım, çok kıymetli bilim adamları, değerli basın mensupları, değerli katılımcılar; İstanbul Üniversitesi ve Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü işbirliğinde gerçekleştirilen “Halk Kùltürlerinin Uluslararası İlişkilere Katkısı” sempozyumuna hoş geldiniz. 15 yıldan bu yana, Türk Halk Kùltürü'nün yaşatılıp yaygınlaştırılması amacıyla hizmet etmekte olan, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü, yaptığı tüm çalışmalar da ve gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerde, gelecek nesillere, sağlam temellere dayanan, akademik ve sanatsal boyutu bütünlüştürücü çalışmalarını sunmayı ilke edinmiştir. Bu amaç doğrultusunda, geleneksel hale getirilen Motif Uluslararası Halk Bilim Sempozyumlarını her yıl farklı bir konuda ve farklı bir üniversitenin işbirliğinde gerçekleştirerek, mesafelerin engel teşkil etmeden, Türk Halk Kùltürüne yönelik yapılan bu tür akademik çalışmaların gerçekleştirileceğinin göstergesidir. Dünya genelinde uluslararası diyalogların temelinde kùltür ilişkileri önemli bir yer tutmaktadır. Ulusların birbirleriyle olan ilişkileri açısından meseleye bakıldığında, kùltürel değerlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Atatürk ilke ve devrimleriyle kazanılmış hakların korunulması, yaygınlaştırılması ve çağdaş eğitim yolu ile çağdaş insan ve çağdaş topluma ulaşılmasında

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü ile İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü işbirliğinde “Halk Kùltürlerinin Uluslararası İlişkilere Katkısı Sempozyumu” İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi.

Dünya genelinde uluslararası diyalogların temelinde kùltür ilişkileri önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Ulusların birbirleriyle olan ilişkileri açısından meseleye bakıldığında, kùltürel değerlerin ön plana çıktığı düşüncesinden yola çıkılarak; uluslararası arenada kùltür varlıklarının ele alınışı, ülkeler tanıtımına katkısı, uluslararası ilişkilerde üstelendiği rol v.b. konular sempozyumda ele alındı.

12 - 13 - 14 Aralık 2003 tarihlerinde toplam 11 oturum halinde gerçekleştirilen sempozyuma Bulgaristan, Rusya Federasyonu, Almanya ve Azerbaycan gibi ülkelerden katılan akademisyenlerin yanı sıra yurt genelinde değişik üniversitelerden çok sayıda bilim adamı, aynı platformda dünya ülkelerinin uluslararası ilişkiler açısından halk kùltürlerinin yerini ve önemini derinlemesine ele aldılar.

Kalabalık bir davetli topluluğu-

işlevi büyük olan İstanbul Üniversitesi işbirliğinde gerçekleştirdiğimiz “Halk Kültürlerinin Uluslararası İlişkilere Katkısı” konulu bu sempozyumda, ulusal ve uluslararası bilim adamlarınca konunun derinliğine tartışılması hedeflenmiştir. Cumhuriyetimizin kuruluşunun 80. yılı, İstanbul Üniversitesi’nin kuruluşunun 550. yılı ve Motif’in kuruluşunun 15. yılı kutlamaları çerçevesinde bu dört anlamlı etkinliği birlikte yaşamının kıvancını taşıyoruz. Bu sempozyumun İstanbul Üniversitesinde gerçekleşmesinde bizlerden destek ve ilgisini esirgemeyen Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Kemal ALEMDAROĞLU’na, İletişim Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Suat GEZGİN’e, Bilim Kurulu üyelerine, Danışma Kurulu Üyelerine, katılımcılara ve emeği geçen herkese şükranlarımı sunarım. Saygılarımla” dedi.

İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal ALEMDAROĞLU sempozyum kitapçığında yer alan hitabında: “Dünya şiddetle, kanla ırkılıyor. Saldırıların çok değişik biçimlerde gerçekleşmesi, terörün yarattığı sonuçları değiştirmiyor. Teknolojinin gelişimi sonucu güvenliğin önüne sunduğu olanaklar, ne yazık ki dünyanın yaşadığı son saldırılarda da görüldüğü gibi her türlü güvenlik önleminin yetersizliğini ilan etmiştir. Önlemler ne ölçüde gelişmiş, etkin olursa olsun, beklenmeyen saldırı biçimleri önlemlerin çok ötesine ulaşmıştır. Saldırıların karşısında geliştirilen önlemler, çok kısa zamanda aşarak yeni güvenlik açılımlarının başlangıcı işaretini de vermektedir. Bu döngünün sonu, insanlık tarihine bakıldığında pek de olası gözüküyor. Düne kadar hedefler daha bireysel ve sınırlı kalırken, artık kitlesel ve çok daha geniş hedefleri kendine kurban seçmektedir terör. Teröre karşı güvenlik için teknolojik gelişmeler dikkate alınmalı ve gerekleri yerine getirilmelidir. Ancak bu kabusun kaynaklarına dönük farklı bazı değerleri de ön plana çıkarmakta yarar vardır. Şiddetin örgütlü biçimde uluslararası kimlik kazanarak güçlenmesine karşı koyacak en büyük etkenlerden biri de “halk kültürü”dür. Dil sevgisidir, barıştır, saygıdır, özveridir. Halk kültürünün her değerinde insana ait olan güzellikler yatar. Uzlaşma, barış, hoşgörü her hücrenin temel yapı taşıdır. İnsan sevgisiyle bezeli halk değerleri, dünya barışının harcıdır. Açlığın, amansız hastalıkların, doğa çürümesinin, afetlerin karşısında birliktelik, hep bir ağızdan aynı türküyü söylemek 21. yüzyılın kaçınılmazıdır. İşte bu yüzdendir ki, uluslar arası ilişkilere ve işbirliğinin yeni ama köklü ve yıllanmış katığı hiç kuşkusu yoktur ki halk

kültürü ve kültürleridir. Tekniğin, aracın, gerecin ulaşamadığı, tanımlayamadığı yeri açacak, kör düğümü çözecek olan halk kültürü gerçek yaşamın aynası ve sevgisidir. Bu gerçekle hareket eden ve bu yolda hizmeti kendine ilke edinen her adıma katkıda bulunmak yükümlülüğümüzdür. Türkiye’de bunun güzel örneklerinden biri olan MOTİF’tir. MOTİF’in iyi bir zamanlamayla ve gereksinim duyulan bir dönemde gerçekleştirdiği “Halk Kültürlerinin Uluslararası İlişkilere Katkısı” sempozyumunun; kardeşliğin, dostluğun, barışın ve evrensel değerlerin önemini bir kez daha kalın çizgilerle belirleyeceğine olan inancımla...” diyerek duygularını ifade etti.

ALEMDAROĞLU açılış konuşmasında ise: “Değerli konuklar, hepinize sevgiler saygılar. İstanbul Üniversitesi, Üniversitelerin ilklerinden bir tanesidir. Burada yapılmakta olan Sempozyum topluma hizmet, toplumun değerlerini ortaya çıkarmak için bu konuda geniş katılımlı bir bilgilendirme toplantısıdır. Toplum birinci plandadır. Türk toplumu, Türk uluslarından oluşur. Ulu önder Atatürk’ün deyişiyle gerçek kültür, insanların yaşadığı toplum içerisinde yıllardan beri ortaya çıkan kültür-sanat bilişiminden doğan bir sonuçtur. Bugün inanıyorum ki, çok değerli sempozyum katılımcıları görüşlerini sosyal ve kültürel bakımdan sunacaklar, önemli bir açılım sağlayacaklardır. Hoşgörü kültürün içerisinde, halk kültürünün oluşumunda ve ulusun içerisinde devletin bölünmez bütünlüğüne zarar verecek biçimde olmamasını sağlamalıdır. Sporunun gerçekten ulusa yarar getireceğini bir kez daha vurguluyor saygılar sunuyorum.” dedi.

Açılış konuşmalarının ardından Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve

Spor Kulübü’nün 15 yıllık çalışmalarının sergilendiği bir barkovizyon sunumu gerçekleşti. Yine, İstanbul Üniversitesi’ne ait tanıtım kaseti de izleyicilere sunuldu. Barkovizyon gösteriminin ardından, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL, İstanbul Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Kemal ALEMDAROĞLU’na göstermiş oldukları ilgi, alaka ve desteklerinden dolayı bir plaket takdim etti.

Plaket töreninin ardından sempozyumun ilk günü olan 12 Aralık 2003 Cuma günü Prof. Dr. Toktamış ATEŞ ve Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU’nun oturum başkanlıklarında ilk oturum başlamış oldu.

1. oturumda; Prof. Fikret DEĞERLİ - Ar. Gör. Nihal ÖTKEN (İstanbul Tek. Üniv. Türk Musk. Dev. Konservatuvarı) “Uluslararası Festivallerde Halk Oyunları Faaliyetlerinin Rolü”, Öğr. Gör. Serpil MÜRTEZAOĞLU (İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı) “Kültür - Sanat Organizasyonlarının Uluslararası İlişkilere Katkısı Ve Bir Örnek Kurum”, Yrd. Doç. Dr. E. Ahmet TERZİOĞLU (Atatürk Üniv. Erzincan Eğt. Fak.) “Küreselleşme Sürecinde Halk Kültürlerinin Önemi”, Prof. Dr. Elfina SIBGATULLINA “Kazan Tatar Çocuk Folklorunda Oyunlar” konusunda bildirilerini sundular.

Prof. Dr. Suat GEZGİN ve Doç. Dr. Ali Rıza ABAY’ın oturum başkanlıklarını yaptığı ikinci oturumda; Yrd. Doç. Şerife GÜVENÇOĞLU (İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı) “Uluslararası İlişkilerde Türk Müziğinin Katkısı”, Prof. Dr. Erman ARTUN (Çukurova Üniv. Fen Edb. Fak.) “Halk Kültürünün Uluslararası İlişkilerde Ülkelerin

Tanıtımına Katkısı”, Öğr.Gör. Zinnur GEREK - Öğr. Gör. Alparslan ÜNVEREN (Gazi Ün. Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu) “Türk Halk Oyunlarının Yapısal - Fonksiyonel Açısından Görünüşü Ve Halk Oyunları Çalışmalarındaki Denetim Eksikliğinin Kültürel Tanıtımına Etkileri”, Öğr. Gör. Emir Cenk AYDIN (Ege Ün. Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı) “Uluslararası İlişkiler - İletişimi Süreci - Halk Kültürü” konusunda bildiri sundular.

Oturum başkanlıklarını Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN ve Yrd. Doç. Dr. E. Ahmet TERZİOĞLU’nun yaptığı 3. oturumda; Prof. Dr. Taciser ONUK - Yrd. Doç. Dr. Feriha AKPINARLI Yrd. Doç. Dr. Serpil ORTAÇ (Gazi Ün. Mesleki Eğitim Fak.) “Balkan Ülkeleri İle Anadolu Türk El Sanatlarının Ortak Özellikleri”, Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU - Dr. Işıl ALTUN (Sakarya Ün. Devlet Konservatuvarı) “Milli Destan Kahramanlarının Milletlerarası Boyuta Ulaşması”, Doç. Dr. Gürbüz AKTAŞ (Ege Ün. Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı) “Evrenselleşme Sürecinde Dünya Danslarının Uluslararası İlişkiler Açısından Önemi ve Katkısı (Tango ve Vals Örneği)”, Öğr. Gör. Şahin ÜNAL - Öğr. Gör. Ferruh ÖZDİNÇER (Ege Ün. Türk Musikisi Devlet Konserv.) “Küreselleşme Sürecinde Halk Kültürü Ürünü Olan Halk Oyunlarının Uluslararası İlişkiler Katkısı” konusunda bildiri sundular.

Prof. Dr. Taciser ONUK ve Yrd. Doç. Dr. Serpil ORTAÇ’ın oturum başkanlıklarını yaptığı 4. oturumda ; Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ (Gazi Ün. Fen. Edb. Fak.) “Kültürel İmgeler”, Öğr. Gör. İlknur DEMİRBAĞ (İstanbul Teknik Ün. Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı) “Geleneksel Giyim’in Uluslararası Alanda Türkiye’nin Tanıtımına Katkısı”, Dr. M. Öcal ÖZBİLGİN (Ege Ün. Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı) “Türk ve Macar Toplulukları Tarihi İlişkisinin Günümüzdeki Kültürel Yansımaları” Prof. Dr. Todor DİJİDJEV konularında bildiriler sundular.

Sempozyumun ikinci günü olan 13 Aralık 2003 Cumartesi günü Prof. Fikret DEĞERLİ ve Doç. Dr. Gürbüz AKTAŞ’ın oturum başkanlığını yaptığı ilk oturumda; Prof. Dr. Taciser ONUK - Yrd. Doç. Dr. Feriha AKPINARLI - Yrd. Doç. Dr. Serpil ORTAÇ (Gazi Ün. Mesleki Eğitim Fak.) “Kırım - Tatar Türklerindeki El Dokumalarının Türk Kültüründeki Yeri Ve Önemi”, Öğr.Gör. Ahmet Turan DEMİRBAĞ (İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı) “Yurt Dışındaki Halk Oyunları Çalışmalarının Ülke Tanıtımına Katkısı”, Öğr. Gör. Yüksel ŞAHİN (Akdeniz Ün. Güzel Sanatlar Fak.) “Uluslararası İlişkilerde Sunulan El Sanatı Hediye Eşyalarının Önemi”, Dr. Cengiz AYDIN - Öğr.Gör. Abdurrahim KARADEMİR (Ege Ün. Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı) “Uluslararası

Halk Oyunları Festivallerinde Kilise Seremonileri” konusunda bildiriler sundular.

Oturum başkanlıklarını Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ ve Doç. Dr. İ. Çetin DERDİYOK’un yaptığı ikinci oturumda; Prof. Dr. Nevzat GÖZAYDIN (Ankara Ün. Dil ve Tarih- Coğrafya Fak.) “Türk Halk Kültürü Araştırmalarına Almanya’nın Katkısı”, Dr. Öğr. Gör. Ruhi ERSOY (Gaziantep Ün. Fen Edb. Fak.) “Yerelden Evrensele Maddi Kültür Unsurları ve Kooperatifçilik (Osmaniye Karatepe Kızıyusuflu Köy Kooperatifi Örneği)”, Doç. Dr. Mustafa ÜNAL (Erciyes Ün. İlahiyat Fak.) “Akdeniz Havzasında Halk İnaniş ve Uygulamalarının Barışa Muhtemel Katkısı”, Doç. Dr. N.R.RA-HİMBEYLİ (Azerbaycan Milli Konservatuvarı) “Azerbaycan ve Türk Halk Sanatı, Rags Yaratıcılığının Karşılıklı Alakaları” konusunda bildiri sundular.

Oturum başkanlığını Prof. Dr. İsmail ÖZTÜRK ve Doç. Dr. Mustafa ÜNAL’ın yaptığı 3. oturumda; Prof. Dr. R. H. İMRANİ (Azerbaycan Milli Konservatuvarı) “Mugam - Makam Sanatının Türk Halklarının Kültürleriyle İlişkisi Ve Kafkısı (Katkısı)”, Daimi CENGİZ - Almanya “Ön Asya Halkları Kültüründe Nevruz Ritüeli ve Halklar Arası İlişkilere Katkısı”, Öğr. Gör. Süleyman ŞENEL (İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı) “Sarı Gelin Türküsünün Kültürler Arası Kaynaşmalar Bakımından Düşündürdükleri”, Dr. Kasım KARAMAN (Erciyes Ün. İlahiyat Fakültesi) “Küreselleşme Sürecinde Gelenek Ve Değişme” konusunda bildiriler sundular.

Oturum başkanlıklarını Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU ve Prof. Dr. Ali Rıza BALAMAN’ın yaptığı ikinci günün son oturumunda ; Prof. Dr. İsmail ÖZTÜRK (Dokuz Eylül Ün. Güzel Sanatlar Fak.) “Uluslararası İlişkilerde Kültürün Maddi Ürünlerinin Ülke Tanıtımı Açısından Önemi”, Öğr. Gör. Bülent KURTİŞOĞLU (İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı) “Uluslararası Halk Oyunları Faaliyetlerini Yürüten Kurum ve Kuruluşların İlişkileri”, Öğr. Gör. İbrahim ERŞAHİN (K. Maraş Sütçüimam Ün. Fen-Edb. Fak.) “Bir Gurup Türk Atasözü Işığında Dialog, İletişim, Kişiler ve Toplumlara İlişkiler” konusunda bildiri sundular.

Sempozyumun son günü olan 14 Aralık 2003 Pazar günü oturum başkanlığını Prof. Dr. Erman ARTUN’un yaptığı ilk oturumda; Prof. Dr. Ali Rıza BALAMAN (Sosyal Antropolog) “İnsanları, Topluluk ve Toplulukları Kolay ve Doğru Anlamada Kültürlerin Etkisi”, Öğr.Gör.Sabahattin TÜRKOĞLU (Ticaret Ün.) “Uluslararası İlişkilerde Halk Kültürleri Alışverişinin Küreselleşmeye Etkisi”, Uzman M. Tekin KOÇKAR (Osmangazi Ün. Halk Bilim Arş. Ve Uyg. Mrk.) “Kültür, Sanat Ve Folklor Festivallerinin Uluslar arası İlişkilerin Geliştirilmesine Katkısı” M.F. YALILI-

YEV (Azerbaycan Milli Konservatuarı) "Türk Dünyası ve Aşık Sanatının İnkişafı" konusunda bildiri sundular.

Oturum başkanlıklarını; Prof. Dr. Nevzat GÖZAYDIN ve Öğr. Gör. Sabahattin TÜRKÖĞLU 'nun yaptığı ikinci oturumda; Doç. Dr. Ali Rıza ABAY (Sakarya Ünv. Fen Edb. Fak.) "Farklı Uluslararası (Kültürlerin) Ortak Ürünü Bir Halk Kültürü Olarak Nevruz Örneği", Mehmet Emin AVŞAR (Celal Bayar Üniversitesi) "Anadolu Kültürünün Oluşumu ve Uluslararası İlişkilere Katkısı", Dr. Luyben BOTUSHAROV - Bulgaristan bildiri sundular.

Prof. Dr. Hatice Örcün BARIŞTA ve Dr. Işıl ALTUN'un oturum başkanlığını yaptığı 3. oturumda; Ekber YEŞİLYURT (Gazeteci - Ressam) "Uluslararası İlişkilerde Misyon Üstlenen Küresel Fakat Popüler Kültür", Öğr. Gör. Belma KURTİŞOĞLU (İstanbul Teknik Ünv. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı) "Kültürel Çalışmalar Bağlamında Avrupa Birliği ve Türkiye", Doç. Dr. İbrahim Çetin DERDİYOK (Çukurova Ünv. Fen Edb. Fak.) "Dil Ve Edebiyat Ürünlerinin Uluslararası Kültürde Ortak Değerler Oluşturması", Savaş

yaşlılar hatırlayacaktır. Eskiden yurt dışına gidebilmek bir hayaldi. Gençlik yıllarımızda yurt dışı konusunda bilgi alabilmek bizim için ne kadar önemliydi. O zaman dünya bizim için büyüktü. Çünkü yakın mesafede bulunan iki köydeki kişilerin bile birbirini görmesi, tanınması mümkün değildi. Ancak teknolojinin gelişmesiyle küçülen dünya denilen duruma geldik. Uluslar, toplumlar birbirini tanıma fırsatı buldular. İnsanların birbirini tanımaları kişilikleri ile bağlantılıdır. Ben bir insanı tanıırken kimlik ve kişiliğini tanımak isterim.

Kültür varlıkları, bir toplumun diğer topluma kendini takdim etme görüntüsüdür. Biz bu güzellikleri takdim ederken, toplumların yakınlaşması, insan olma vasfını ortaya koyar. Biz dedik ki; acaba kültürel değerler bu yakınlaşmaya nasıl etki ediyor. Olumlu etkiler de var olumsuz etkilerde. Olumlu etkiler yakınlaştıran, olumsuz etkiler de koparan varlıklardır. Bu sempozyumda genel konular üzerinde bir takım bildiriler sunuldu. Özel konulara yer verildi, özellikle dışarıdan gelen bilim adamları özel bilgiler sundu ve yine nevrüz gibi özel bilgiler sunuldu. İşin enteresan

la teşekkür etmek istiyorum. Diyorum ki bu güzellikler önemlidir. Bir Ahmet Çakır dostumuz çiftetelli meselesi ile bizi yıllar öncesine götürebiliyor. Ayrıca kendisine teşekkür ediyorum. Amaç sağlanmıştır. Her doğru şey hedefe gidecektir. Her yanlış bizi doğruyu bulmaya yönlendirecektir. Gençler sizde unutmayın ki her şey doğar, büyür, gelişir. Siz de gelecekte en iyilerini yapacaksınız diyorum ve sözü değerli hocam Prof.Dr.Can ETİLİ ÖKTEN'e bırakıyorum." dedi.

Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN ise sempozyum genel değerlendirmesinde: "Hocaların hocası Prof. Fikret DEĞERLİ hocamıza teşekkür ediyorum. Hocamızın söylediklerine katkıda bulunmak istemiyorum çok değerli açıklamalar yaptı. Ben daha çok Motife değinmek istiyorum. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü 3 gün süren sempozyum sonucunda, bizim geçmişimizle gurur duymamızı sağladı. Geleceğe umutla bakmamızı sağladı. Motif, Halk Kültürünün kurgulanması hususundaki becerisini, aklını, zekasını ve halk kültürüne olan sevdasını ortaya koydu. Motife ve onun başındaki değerli başkanımız sayın Zeki Baykal'a teşekkür ederken, böyle sivil halk örgütlerinin çoğalmasını diliyor ve kendilerine başarılar diliyorum. Sayın Zeki Baykal iyi ki varsınız, Gençlik ve Spor Kulübü iyi ki varsınız. Gençler çoğalmanızı ve başarılarınızı diliyorum, saygılar sunuyorum." dedi.

Sempozyumun ilk gününün akşamında İstanbul Üniversitesi Rektörlük Binası Mavi Salon'da verilen kokteylde katılımcılar ve misafirler sohbet eşliğinde ilk günün yorgunluğunu attılar.

Özveri çalışmaları ve yoğun emeklerle hazırlanan Sempozyumun Bilim Kurulu'nda; Prof. Dr. Toktamış ATEŞ, Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN, Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU, Prof. Dr. Suat GEZGİN, Prof. Fikret DEĞERLİ, Sempozyum Danışma Kurulunda ise M. Zeki BAYKAL, Ekber YEŞİLYURT, Sabahattin TÜRKÖĞLU, Ahmet Turan DEMİRBAĞ ve Emin MANCI yer aldılar.

Halk kültürüne hizmette mesafelerin engel teşkil etmediğini bu sempozyumla bir kez daha kanıtlayan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü, gelecek yıllarda bu sempozyumları yurt dışında öğrenim gören Türk gençlerine de ulaştırabilmek amacıyla bu doğrultuda ki çalışmalarını başlatmıştır. ■

TUĞSAVUL (C.İ.O.F.F. Türkiye Delegesi) "Uzun Yol", Öğr. Gör. Nazım GÜRAK (Uludağ Ünv. Beden Eğitimi ve Spor Bölümü) "Halk Kültürlerinin Uluslar arası İlişkilere Yansıması Üzerine Bursa'da Yapılan Bir Araştırma", Ahmet ÇAKIR (Kültür ve Turizm Bkn.lığı Arş. ve Eğt. Gnl. Md.lüğü Daire Bşk.) "Dünya Dili Halk Oyunları" konulu bildirileri sundular.

Sempozyumun Genel Değerlendirmesini sempozyum bilim kurulu üyelerinden Prof. Fikret DEĞERLİ ve Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN yaptılar.

Prof. Fikret DEĞERLİ sempozyumun genel değerlendirmesine yönelik yaptığı konuşmasında: "Değerli katılımcılar. Her yıl yapılmakta olan sempozyumumuz bu yıl da sona erdi. Bitmesi üzücü ama yenilerin başlangıcı için sevindirici. Bu sempozyumun konusu seçilirken belli amaçlar hedeflenmişti. Bilindiği gibi Motif, halk kültürü, duygu ve düşüncüsüne katkı sağlayan bir kurumdur. Amatör bir ruhla, profesyonel işler yapmaktadır. Sempozyum konusunu seçerken amaç şu idi: Halk kültürlerinin uluslararası ilişkilere katkısı başlığındaki katkının anlamındaki amaç dünyanın geldiği noktadır. Ben küçülen dünya tabiri kullanıyorum. İçinizden bizim gibi genç

tarafı bu sunulan bildirilerin en büyük çoğunluğu halk oyunları konusunu gündeme getirdi. Halk oyunlarının gündeme getirilmesindeki temel anlam nedir. Beden dili dediğimiz, daha insanlığın ilk yıllarında gelişen, konuşmayı bilmeyen insanların beden diliyle anlaşmaya çalışmaları, beden dili dediğimiz şey, insanların ortak dilidir. El ele tutuştuğu zaman insanların milliyeti kaybolur. El ele tutuşulduğunda yalnız bedensel değil ruhsal olarak da bu sağlanır. Belki buradan gelen bir etkiyle halk oyunları ile ilgili faaliyetler ön plana çıktı. Demek ki değerli dostlar, bize göre genel başlıkları ile alt başlıkları ile bu sempozyumda okunulan bildiriler gelecek için yararlı bir sonuç ortaya koymuştur inancındayız. İleride bunu okuyan genç kuşaklara, bilim adamlarına önemli ışık tutacaktır. Oradan aldıkları bilgileri anahtar olarak alarak kullanacak, geleceğe bu yolda ilerleyeceklerdir. Sempozyumumuz hedefine ulaşmıştır diyoruz. Olumsuzluklar da olmuştur ama olumsuzlukları bir kenara itiyoruz. Burada olan ve sempozyuma katılıp bugün yanımızdan ayrılmak zorunda kalan değerli hocalarımızın hepsine, katılım ve katkı sağlayan herkese Motif'in bir üyesi, Sempozyum Bilim Kurulu üyesi olarak ev sahibi sıfatıyla

İNGİLİZCE DERS KİTAPLARI

**KASET,
CD ROM ve HİKAYELER**

metrO

KİTABEVİ

İstiklal Cnd. No:513 - Tünel Beyoğlu - İSTANBUL - TÜRKİYE

Tel.: (0212) 245 23 24 - 252 76 43-44

Fax: (0212) 249 58 27

MOTİF HALK OYUNLARI EĞİTİM DERNEĞİ GENÇLİK ve SPOR KULÜBÜ DERGİSİ

Geleneksel folklorik değerlerimizi ve halk kültürü ürünlerimizi günümüz Türkiye'si'nde yaşatmak ve daha geniş kitlelerin bu değerlerimiz için bir şeyler yapma gereksinimi olduğunu anlatabilmek; kamuoyunda desteğini alarak daha büyük etkinliklere imza atmak Motif'in en büyük amacıdır.

Bu amaç doğrultusunda 15 yıldır hizmetlerini sürdüren Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü, Motif Dergisi'nin 35. sayısı ile 9 yıldır okurlarıyla buluşmaktadır.

Kültürümüze, zengin bir içerik hazırlayarak sahip çıkan MOTİF Dergisi, artık prestijli bir dergi hüviyetine sahiptir. Görsel zenginliği ve içerik kalitesi ile istikrarlı bir şekilde yayın hayatını sürdürmekte olup, halk kültürümüze ve folklorik değerlerimize önem veren kitlenin sesi olmaya devam etmektedir.

Motif Dergisi, Danışma ve Hakem Kurulunun önderliğinde yayınlanarak, yurtiçinde ve yurtdışında uluslararası standartlarda süreli yayın organı (ISSN) statüsünü kazanmıştır. Gün ışığına çıkmayı bekleyen ve belki de bugüne kadar yazılı olarak bir yayın organında yer almayan zengin Türk kültürünün her bir kolunu Motif Dergisi'nin sayfalarında bulabilirsiniz.

** Motif Dergisi aboneliğiniz için lütfen arka sayfadaki abone formunu doldurarak bize gönderiniz.*

MOTİF

H A L K O Y U N L A R I
E Ğ İ T İ M D E R N E Ğ İ
G E N Ç L İ K v e S P O R K U L Ü B Ü

MOTİF DERGİSİ ABONE FORMU

MOTİF Dergisine bugünden itibaren bir yıl süre ile abone oluyorum.
Abone kaydımın yapılarak dergilerimin her ay aşağıdaki adresime gönderilmesini rica ederim.

Adı Soyadı :

Doğum Tarihi :

Mesleği :

Firma Adı :

Dergi Teslim Adresi :

Posta Kodu :

Şehir :

Telefon :

Faks :

Not : Lütfen ödeme yaptığınızı gösterir "Havale Makbuzu"nu aşağıdaki faks numaramıza gönderiniz. Posta havalesi elimize geçmeyen adayların abonelik formu gelse de başvurusu dikkate alınmaz.

Bir yıllık abonelik ücreti: 30.000.000 TL.

Bilgi için : (0212) 531 61 68 - 531 87 90

Faks : (0212) 635 52 43

Havale adresi : Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü
Fevzi Paşa Cad. No : 361 Edirnekapı
FATİH / İSTANBUL

Tarih :/...../.....

İmza :

Lezzet denince;

Halil İbrahim ŞARK SOFRASI

Merkez Aksaray
Fatih Şubesi

Sofular Mah. Sofular Cad. No :54/1 Tel: 0(212) 612 77 32 - 33
Fevzipaşa Cad. No: 13 Tel: 0(212) 635 40 15 - 531 75 23

Urfalı İstanbul Kebapçısı

MERKEZ İstanbul Caddesi
No: 77 (Eski Adliye karşısı) Bakırköy / İSTANBUL
Tel.: 0(212) 570 06 62 - 583 45 89

ema

ŞİRKETLER GRUBU

Saif Boya
Avrupa Yakası Temsilcisi

Proje
tasarım
Müşavirlik
Mühendislik
Uygulama
Taahhüt

ARITECH AIRPHONE
SONY PHILIPS
Yetkili Bayisi

Yangın algılama ve
ihbar sistemleri
hırsız alarm sistemleri
CCTV kamera sistemleri
Kartlı geçiş ve turnike
(Access control) sistemleri
Görüntülü kapı telefonları
(Video intercom)
Seslendirme sistemleri
Ses, data, görüntülü
iletişim sistemleri
Özel ev sinemaları

Perpa Ticaret Merkezi A Blok No: 722 Tel: 0(212) 222 87 89 - 212 81 72 Fax: 0(212) 222 87 99

KATILIM MÜHENDİSLİK
Elektrik - Proje - Taahhüt

Lipta Aydınlatma
EAE Busbar
Yetkili Bayisi

Proje
tasarım
Müşavirlik
Mühendislik
Uygulama
Taahhüt

Perpa Ticaret Merkezi A Blok Kat: 8 No: 719 Okmeydanı / İstanbul
Tel: 0(212) 222 87 37 (pbx) Fax: 0(212) 222 87 30

MARK LEATHER
EXCLUSIVE

Valletta

Mert

SHOWROOM: Koca Ragıppaşa Cad.
25/20 Laleli / İstanbul
Tel.: (0212) 516 90 18 Faks: (0212) 516 90 31

SHOWROOM: Nuripaşa Mah. 14. Sok. No: 42
Zeytinburnu / İstanbul
Tel.: (0212) 679 27 31 (Pbx) Faks: (0212) 679 27 32

www.mertderi.ru

www.globalsources.com/mertderi.co

e-mail: mertderi@superonline.com

dijital çözüm!

info@pinarbas.com.tr

pinarbaş

d i g i t a l

Düşük tirajlı ve değişken datalı baskılarınıza
en hızlı çözüm!

digital baskı

www.pinarbas.com.tr info@pinarbas.com.tr

EKOL

Diamond

*Pırlanta takıda
sınırsız seçenekler...*

ESTABLISHED 1975
KAMEROĞLU
Gold & Jewellery Co.

Çuhacı Han Sokak No. 20 Kapalıçarşı - İSTANBUL Tel. : (0212) 519 51 42 (pbx) Faks : (0212) 522 72 31
www.ekolgold.com.tr